Titel:	Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033: Norra Östersjöns vattendistrikt - SAMRÅDSVERSION
Utgiven av:	Länsstyrelsen i Västmanland
Diarienummer:	537-4981-26
Utgivningsår:	2026
Omslagsbild:	Mälaren en stilla dag, Mostphotos

Förord

[Skriv förord]

[Skriv plats, datum och år]

[Skriv namn]
[Skriv befattning/titel]

[Skriv namn]
[Skriv befattning/titel]

Sammanfattning

Innehåll

DELÅTGÄRDSPROGRAM MOT ÖVERGÖDNING I EGENTLIGA ÖSTERSJÖN 2028–2033.....1

FÖRORD 3

SAMMANFATTNING 4

1. INLEDNING 8

1.1. Delåtgärdsprogrammets syfte och funktion 9

1.1.1. Myndigheternas administrativa åtgärder 9

1.2. Principer för finansiering av de administrativa åtgärderna i delåtgärdsprogrammet....9

1.2.1. Finansiering av statliga myndigheters administrativa åtgärder 10

1.2.2. Finansiering av kommunernas administrativa åtgärder 10

1.3. Rättslig grund 11

1.3.1. Två parallella VISS-system under samrådet.....11

2. HUR DE ADMINISTRATIVA ÅTGÄRDERNA I DELÅTGÄRDSPROGRAMMET HAR TAGITS FRAM 12

2.1. Metoder, kriterier och urval.....12

2.1.1. Granskning av kommunernas dagvattenåtgärder med hänsyn till miljökvalitetsnormer 12

2.1.2. Granska avloppsreningsverk och IED-industrier.....13

Avloppsreningsverk.....13

IED-industrier 14

2.1.3. Granskning av kommunernas tillsynsplaner och behovsutredningar 14

2.2. Lista över samtliga administrativa åtgärder i Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033.....15

3. ÅTGÄRDER.....17

3.1. Åtgärdernas titel 17

3.2. Rapportering 18

DMÖ 1 Alla länsstyrelser och kommuner – Rapportering av Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön.....18

Motivering 18

Genomförande.....19

Sammanhang.....19

3.3. Avloppsreningsverk 20

DMÖ 2 Kommunerna – Utreda villkor för avloppsreningsverk och IED-industrier med utsläpp av kväve och fosfor till kustvattenförekomster med åtgärdsbehov.....20

Motivering 21

Ansvar och roller 21
IED-industrier 22
Genomförande 22
Överskrider villkor/försiktighetsmått 23
Högt begränsningsvärde för kväve och fosfor 23
Gamla tillstånd 24
Sammanhang 24

DMÖ 3 Länsstyrelserna – Utreda villkor för avloppsreningsverk och IED-industrier med utsläpp av kväve och fosfor till kustvattenförekomster med åtgärdsbehov 25
Motivering 26
IED-industrier 27
Genomförande 27
Sammanhang 29

3.4. Dagvatten 30

DMÖ 4 Kommunerna – Planera och samordna arbetet med dagvatten 30
Motivering 30
Ansvar och roller 31
Genomförande 32
Sammanhang 34

3.5. Tillsyn 35

DMÖ 5 Kommunerna – Behovsutredning och tillsynsplanering för verksamheter med utsläpp av näringsämnen 35
Motivering 35
Genomförande 36
Sammanhang 37

DMÖ 6 Länsstyrelserna – Vägledning och uppföljning av kommunernas planeringsunderlag för tillsyn 38
Motivering 38
Genomförande 38
Sammanhang 39

3.6. Stärkt samordning 40

DMÖ 7 Länsstyrelserna – Samordning av planering och genomförande av stödberättigade och frivilliga åtgärder för att minska övergödningen i kusten 40
Motivering 40
Genomförande 41
Sammanhang 42

4. KONSEKVENSER AV DELÅTGÄRDSPROGRAM MOT ÖVERGÖDNING I EGENTLIGA ÖSTERSJÖN 2028–2033 43

4.1. Begreppsförklaringar för kommande avsnitt 43

4.2. Åtgärder och antagande om implementering samt kostnader 43

4.2.1. Kostnader 44

4.3. Kostnader för administrativa åtgärder 44
4.3.1. Rapportering....44
Alla länsstyrelser och kommuner - DMÖ 1....44
4.3.2. Avloppsreningsverk....44
Kommunerna - DMÖ 2....44
Länsstyrelserna - DMÖ 3....45
4.3.3. Dagvatten....45
Kommunerna - DMÖ 4....45
4.3.4. Tillsyn....45
Kommunerna - DMÖ 5....45
Länsstyrelserna - DMÖ 6....45
4.3.5. Stärkt samordning....46
Länsstyrelserna - DMÖ 7....46
4.4. Sammanfattning av kostnad per myndighet....47
5. REFERENSER....48

Bilaga 1 Områden med prioriterade åtgärdsbehov per källa
Bilaga 2 Kommuner som bedöms vara aktuella för vidare utredning
Bilaga 3 Verksamheter som har direktutsläpp till kustvattenförekomster
Bilaga 4 Större avloppsreningsverk som berörs av åtgärd DMÖ3 och DMÖ 4
Bilaga 5 Tillsynskategorier som omfattas av kriterierna

1. Inledning

Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön riktar sig till ett urval av länsstyrelser och kommuner i Norra Östersjöns vattendistrikt i deras egenskap som myndighet.

Vattendirektivet (2000/60/EG) infördes för att långsiktigt säkra en hållbar vattenförvaltning inom EU. I direktivets artikel 1 anges bland annat att syftet är att förhindra försämring samt skydda och förbättra statusen i kustvatten genom att minska föroreningar, däribland tillförsel av näringsämnen som orsakar övergödning.

Enligt 6 kap 3 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660) får vattenmyndigheten om det behövs beslutas om delåtgärdsprogram för avrinningsområde, sektor, fråga eller vattentyp som beaktar särskilda aspekter på vattenmiljöförvaltningen.

De länsstyrelser som är vattenmyndigheter har i regleringsbrev för 2025 fått i uppdrag att ta *fram delåtgärdsprogram för kust- och avrinningsområden*. Programmen ska bidra till en effektiv vattenförvaltning och utgöra ett stöd för en effektiv miljöprövning. Vidare fick de länsstyrelser som är vattenmyndigheter, i samarbete med Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket och Naturvårdsverket, skapa förutsättningar för att nå de inom Helcom (Helsingsforskommissionen) överenskomna utsläppsnivåerna, särskilt nivåerna för Egentliga Östersjön.

I förvaltningsplanerna för vatten 2022–2027 för Norra och Södra Östersjön identifieras övergödning som det mest prioriterade miljöproblemet. Distrikten delar havsbassängen Egentliga Östersjön, där Sverige genom HELCOM-samarbetet har åtagit sig att minska tillförseln av kväve och fosfor. Dessa åtaganden genomförs delvis genom havsmiljöns åtgärdsprogram, medan åtgärder på land huvudsakligen förutsätts genomföras inom vattenförvaltningens åtgärdsprogram.

Detta delåtgärdsprogram har tagits fram med stöd av 6 kap 3 § vattenförvaltningsförordningen och kompletterar vattenmyndigheternas ordinarie åtgärdsprogram. Programmet fokuserar på övergödning i kustvatten i Egentliga Östersjön och syftar till att minska näringstillförseln från källa till hav genom ett avrinningsområdesperspektiv. Delåtgärdsprogrammet förtydligar och preciserar befintliga åtgärder ur ett kust- och havsperspektiv samt pekar ut geografiskt och tematiskt prioriterade områden och källor där ytterligare insatser behövs.

Syftet med delåtgärdsprogrammet är att skapa förutsättningar för att följa miljökvalitetsnormerna för kustvatten och bidra till att uppnå Sveriges åtaganden inom Helcom. Programmet ska också ge ett förbättrat underlag för tillsyn, miljöprövning och åtgärdssamordning samt styra mot mer effektiva och målinriktade åtgärder där de ger störst nytta för kustzonen och havsmiljön.

De administrativa åtgärderna i delåtgärdsprogrammet är juridiskt bindande och är likställda med och ska hanteras på samma sätt som de administrativa åtgärderna i Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033. I Åtgärdsprogram för vatten finns generella beskrivningar åtgärdsprogrammets syfte, vattenmyndigheternas roll och ansvar,

åtgärdsmyndigheternas ansvar, olika typer av åtgärder i åtgärdsprogrammet, principer för finansiering av åtgärder, hur åtgärderna har arbetats fram samt läsanvisningar.

Arbetet med att ta fram Delåtgärdsprogrammet har genomförts under en förhållandevis kort och begränsad tidsperiod. Detta har inneburit att omfattande prioriteringar behövt göras, vilket medfört att fokus i första hand har lagts på ett urval av åtgärder. Den begränsade tiden har även inneburit att möjligheterna till samverkan med berörda aktörer varit mindre än vad som hade varit önskvärt. En fördjupad dialog och samverkan kommer därför att genomföras under samrådsperioden och fortsätta i det fortsatta arbetet efter samrådet, i syfte att stärka programmets förankring, kvalitet och genomförbarhet.

Samtidigt finns det flera delar där ytterligare analys, utveckling och förtydliganden behövs inför den slutliga beslutsversionen. Detta gäller bland annat utvecklingen av styrmedel, särskilt kopplade till jordbruket och åtgärdssamordning, kompletteringar av bristanalysen samt ökad kunskap om internbelastningens utbredning och det åtgärdsbehov som följer av denna. Det finns även behov av att vidareutveckla de metoder och kriterier som ligger till grund för åtgärdernas utformning samt komplettera underlaget med de kommuner och verksamheter som omfattas av åtgärderna.

Ambitionen är att genom fortsatt analys, kunskapsutveckling och samverkan successivt fördjupa och stärka dessa delar inför den slutliga beslutsversionen i december 2027.

1.1. Delåtgärdsprogrammets syfte och funktion

1.1.1. Myndigheternas administrativa åtgärder

De administrativa åtgärderna är därtill utformade i enlighet med regeringens prövningar av tidigare åtgärdsprogram (Regeringen, 2009; Regeringen, 2016; Regeringen, 2022). I den prövningen betonade regeringen bland annat att åtgärderna skulle ligga inom myndigheternas befintliga ansvar och befogenheter, åtgärdsprogrammen behövde innehålla tydligare konsekvensanalyser, kostnader och samhällsekonomiska konsekvenser skulle redovisas, vattenmyndigheterna i stor utsträckning skulle använda administrativa styrmedel (tillsyn, vägledning, föreskrifter, planering och prövning) snarare än att direkt föreskriva fysiska åtgärder för enskilda verksamhetsutövare.

1.2. Principer för finansiering av de administrativa åtgärderna i delåtgärdsprogrammet

Delåtgärdsprogrammets utformning och genomförande bygger på att det finns finansiering för åtgärder (Regeringen, 2016). Nedan beskrivs kort hur åtgärderna finansieras. Mer utförliga resonemang finns i kap 4 amt i kapitel 4 i Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033.

1.2.1. Finansiering av statliga myndigheters administrativa åtgärder

De statliga myndigheterna som omfattas av delåtgärdsprogrammet kommer vara ett urval av länsstyrelserna i Norra Östersjöns vattendistrikt[1].

Åtgärder för dessa statliga myndigheter finansieras genom den statliga budgetprocessen. Den bygger bland annat på att myndigheter i sina budgetunderlag ska äska medel med utgångspunkt från vad de förväntas göra kommande år. I arbetet med att ta fram budgetunderlag ingår att myndigheterna ska beakta de samlade styrsignalerna från såväl riksdag och regering som relevanta regelverk. Här ingår att beakta de administrativa åtgärder som ingår i olika åtgärdsprogram, men även att beakta de resursbehov som uppstår under vattenförvaltningens planeringsfas. Det faller därmed på berörda myndigheter att tydliggöra sitt samlade resursbehov för vattenförvaltningsarbetet och framföra dessa i myndighetens budgetunderlag till regeringen se också (SOU 2019:66).

I *Handbok om åtgärdsprogram inom vattenförvaltning* anges att ”Vid upprättandet av åtgärdsprogrammet ska det inte vara förmågan att finansiera en åtgärd hos en utpekad aktör som automatiskt ska avgöra om åtgärden genomförs eller inte.” (Naturvårdsverket, 2008, s. 60). Detta gör att statliga myndigheter har möjligheten att finansiera de åtgärder som krävs enligt vattenförvaltningens behov. Det finns samtidigt vissa svårigheter, till exempel att länsstyrelsernas avgifter för tillsyn inte går direkt till det specifika verksamhetsområdet som omfattats.

1.2.2. Finansiering av kommunernas administrativa åtgärder

På liknande sätt har kommuner och regioner i sin budgetprocess möjlighet att finansiera sitt åtgärdsarbete. Det är kommunernas och regionernas ansvar att se till att de har tillräckliga resurser för att bedriva sin verksamhet så att miljökvalitetsnormerna följs.

De arbetsuppgifter som kommer med genomförandet av Åtgärdsprogram för vatten innebär inte några nya uppdrag utan är preciseringar och prioriteringar av uppdrag som kommunerna redan har (5 kap. 3 § miljöbalken). Därmed aktualiseras inte den kommunala finansieringsprincipen.

Kommunerna beslutar själva tillsynsavgifter, VA-taxa och skattesatser. Till exempel är grunden för tillsynen att den ska vara självfinansierad och bekostas av mottagaren av tillsynen enligt principen om att förorenaren betalar (polluter pays principle, PPP). Säkerställande av förorenaren betalar-principen görs vid tillsyn och prövning, som för alla andra miljöanpassningar i miljöfarliga verksamheter, och ska därmed finansieras på samma vis som annat miljö- och planarbete i respektive kommun. Att kommunerna har möjlighet att finansiera sina åtgärder är därför en utgångspunkt för åtgärdsprogrammet.

[1] Länsstyrelserna i Södra Östersjöns vattendistrikt är: Länsstyrelsen Blekinge, Gotlands, Jönköpings, Kalmar, Kronobergs, Skåne, Södermanlands, Västra Götalands, Örebro och Östergötlands län.

1.3. Rättslig grund

Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt har ansvaret att upprätta ett förslag till åtgärdsprogram enligt 5 kap. 7 § miljöbalken och 6 kap. 1 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660). Det framgår av 6 kap. 3 § samma förordning att Vattenmyndigheten, om det behövs, får upprätta delåtgärdsprogram för delar av vattendistriktet där speciella åtgärder behövs eller för sektor, fråga eller vattentyp.

Åtgärdsprogram beslutas, tillsammans med miljökonsekvensbeskrivning för åtgärdsprogrammet, förvaltningsplanen, och miljökvalitetsnormerna, av Vattendelegationen i Norra Östersjöns vattendistrikt enlig 14 och 16 §§ förordning (2017:872) om vattendelegationer.

Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033 är juridiskt bindande enligt 5 kap. 11 § miljöbalken. Varje åtgärdsmyndighet ansvarar därmed för att genomföra de administrativa åtgärder som finns listade i detta delåtgärdsprogram, se Kapitel Fel! Hittar inte referenskälla..

1.3.1. Två parallella VISS-system under samrådet

En helt ny VISS-databas är under utveckling. Under samrådet finns därför information i både nya VISS2 och gamla VISS att ta del av. I nya VISS2 hittar du klassningar, bedömningar och förslag på nya miljökvalitetsnormer, medan nu gällande normer endast finns i gamla VISS. Vattenkartan visar information från båda systemen. Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033 innehåller många hänvisningar till VISS. I de allra flesta fall syftar hänvisningen på nya VISS2, även om det bara står VISS.

2. Hur de administrativa åtgärderna i delåtgärdsprogrammet har tagits fram

Grunden för de åtgärder som ingår i delåtgärdsprogrammet är det omfattande arbete med kartläggning och analys som genomförts för samtliga vattenförekomster i Norra och Södra Östersjöns vattendistrikt.

Kartläggning- och analys handlar framför allt om att beskriva tillståndet i vattnet, bedöma om vattnet är påverkat och om det finns risk för försämring eller för att vattnet inte når kvalitetskraven. Arbetet genomförs i syfte för att se vad som behöver göras för att miljökvalitetsnormerna ska nås. En beskrivning av arbetet finns i Delförvaltningsplan mot övergödning i Egentliga Östersjön, Kapitel 3 och 4.

2.1. Metoder, kriterier och urval

Åtgärder i delåtgärdsprogrammet tar avstamp i befintliga åtgärder från distriktens Åtgärdsprogram för vatten för att sedan precisera vad som behöver göras ur ett kustperspektiv. Delåtgärdsprogrammet ska prioritera geografiskt, genom att avgränsa innehållet till de områden som bidrar mest med övergödande ämnen till Egentliga Östersjön och tematiskt, genom att fokusera på de typer av källor som bidrar mest till övergödning av havet inom dessa områden.

Arbetet med att ta fram metoder som ligger till grund för åtgärdsförslagen är under utveckling. Metoderna behöver utvärderas och resultatet kvalitetssäkras till beslutsversionen.

2.1.1. Granskning av kommunernas dagvattenåtgärder med hänsyn till miljökvalitetsnormer

Vattenmyndigheten har skapat en metod för att ta fram åtgärdsförslag för kommunernas arbete med dagvatten. Metoden ska systematisk granska kommunernas arbete med dagvattenåtgärder och bedöma om ytterligare åtgärder krävs kopplat till kommunens ansvar för miljökvalitetsnormerna och påverkan på kustvattnet med avseende på övergödning. Val av kommuner finns i bilaga 2.

För att bedöma om kommunerna har vidtagit tillräckliga åtgärder för att minska näringsbelastningen från dagvatten har Vattenmyndigheten genomfört en enkätbaserad granskning riktad till kommuner i Norra och Södra Östersjön med ett åtgärdsbehov kopplat till dagvatten från tätorter och samlad bebyggelse för att miljökvalitetsnormerna i kustvattnet ska kunna uppnås.

Kommunerna har fått information om vilka vattenförekomster som berörs av åtgärdsbehoven och ombeds därefter redovisa om de har:

- en dagvattenplan eller annan åtgärdsplan för dagvattenhantering,
- vilka fysiska dagvattenåtgärder som har genomförts sedan år 2022,
- vilka åtgärder som planeras framöver.

För varje åtgärd efterfrågas uppgifter om typ av anläggning, reningseffekt och

uppskattad reduktion av fosfor och kväve.

Vattenmyndigheten jämför kommunernas redovisade och planerade åtgärder med vattenförekomsternas beräknade åtgärdsbehov. Bedömningen omfattar både förekomsten av strategisk planering och den uppskattade miljöeffekten av genomförda och planerade fysiska åtgärder. Slutligen gör Vattenmyndigheten en bedömning om åtgärderna anses vara tillräckliga i förhållande till åtgärdsbehovet, eller om åtgärder och planering saknas eller bedöms vara otillräckliga.

Detta är ett pågående arbete och metoden bör utvärderas efter genomförd granskning genom att analysera hur väl enkätsvaren speglar kommunernas faktiska arbete med dagvattenhantering. Utvärderingen bör särskilt omfatta om frågorna ger tillräckligt underlag för att bedöma åtgärdernas omfattning och effekter, om de använda bedömningskriterierna ger en rättvisande klassificering samt om kommunerna upplever att underlaget och instruktionerna är tydliga. Resultatet av granskningen bör även jämföras med tillgänglig lokal kunskap och andra underlag från kommunerna för att säkerställa att bedömningen inte påverkas av osäkerheter i Vattenmyndigheternas åtgärdsanalys. Utifrån erfarenheterna kan enkäten, bedömningskriterierna och tröskelvärdena för tillräckliga åtgärder justeras.

Det slutliga resultatet och metoden kommer att kompletteras under samrådet.

2.1.2. Granska avloppsreningsverk och IED-industrier

Vattenmyndigheten har skapat en metod för att ta fram åtgärdsförslag för avloppsreningsverk och IED-industrier. Metoden ska välja ut vilka avloppsreningsverk som ska prioriteras för vidare utredning av nya villkor eller försiktighetsmått. Urvalet ska bidra till att minska näringsutsläpp till kustområdet genom bättre miljöanpassade villkor som tar hänsyn till miljökvalitetsnormerna och åtgärdsbehovet till kusten. Urval av avloppsreningsverk baseras på tre olika tillvägagångssätt beroende på avloppsreningsverkets lokalisering och storlek.

Avloppsreningsverk
För urval av avloppsreningsverk med direktutsläpp till kusten:

Urvalet av B-klassade avloppsreningsverk genomförs i tre steg:

1. Identifiering av avloppsreningsverk med direktutsläpp till kustvatten eller med betydande påverkan på kustvattenförekomster.
2. Urval av anläggningar där den mottagande vattenförekomsten klassats som risk att inte uppnå god ekologisk status och där påverkan från avloppsreningsverk har identifierats som en betydande påverkanskälla.
3. Tillståndsgiven utsläppshalt (begränsningsvärde) för fosfor är >0,2 mg/lP. Anläggningar där utgående fosforhalt lägre än 0,2 mg/l redan uppnås eller bedöms vara orimlig att kräva utifrån recipientförhållanden och åtgärdsbehov.

Endast de anläggningar där kustvattenförekomstens åtgärdsbehov kan kopplas till reningsverkets direkta utsläpp går vidare till fortsatt analys.

Urval av avloppsreningsverk i inlandet:

För inlandsvatten fokuserar granskningen på de reningsverk som har störst potential att minska näringsbelastningen. Urvalet sker genom följande kriterier:

1. Omfattas av de prioriterade områden som tillsammans står för cirka 80 procent av den samlade belastningen från avloppsreningsverk till inlandsvatten, se bilaga 1. Hur områdena har räknats fram beskrivs i Delförvaltningsplan mot övergödning för Egentliga Östersjön, Kapitel 3 och 4.
2. Identifiering av anläggningar som påverkar vattenförekomster som klassats som risk att inte uppnå miljökvalitetsnormerna och där avloppsreningsverk pekats ut som betydande påverkanskälla.
3. Tillståndsgiven utsläppshalt (begränsningsvärde) för fosfor är >0,2 mg/l P

Underlaget ska kompletteras med kriterier för urval av C-anläggningar.

IED-industrier

Urval av IED-industrier är gjort enligt samma metod som för avloppsreningsverken, både när det gäller direktutsläpp till kusten och utsläpp till inlandsvatten (sjö eller vattendrag).
Det slutliga resultatet och metoden kommer att redovisas i beslutsversionen.

2.1.3. Granskning av kommunernas tillsynsplaner och behovsutredningar

Vattenmyndigheten har tagit fram en metod för att granska kommunernas tillsynsarbete. Metoden fokuserar på kommunens behovsutredningar och tillsynsplaner. Val av kommuner finns i bilaga 2.

Vattenmyndigheten genomfört en enkätbaserad granskning riktad till kommuner i Norra och Södra Östersjön med ett åtgärdsbehov kopplat till dagvatten, små avlopp, jordbruk och punktkällor med direktutsläpp (främst avloppsreningsverk). Syftet med granskningen är att bedöma i vilken utsträckning kommunernas behovsutredningar, tillsynsplaner och tillsynsarbete bidrar till att miljökvalitetsnormerna (MKN) för vatten kan följas, med särskilt fokus på övergödning i kustvatten. Bedömningen baseras på kommunernas enkätsvar samt granskning av behovsutredningar, tillsynsplaner och tillhörande underlag.

Granskningen fokuserar på fyra områden: tillsynsunderlag, prioritering av tillsyn, hantering av resursbrist samt uppföljning av tillsynen. Först bedöms om kommunen har identifierat och registrerat relevanta tillsynsobjekt, om objekten har geografiska lägesangivelser och om kommunen kan koppla verksamheter till avrinningsområden och berörda vattenförekomster. Därefter granskas om miljökvalitetsnormerna för vatten beaktas vid riskklassning, fastställande av tillsynsintervall och prioritering av tillsyn. Särskild vikt läggs vid om tillsynen riktas mot verksamheter och avrinningsområden där övergödning bidrar till att god status inte uppnås.

Vidare bedöms om kommunen analyserar konsekvenserna av resursbrist och nedprioriterad tillsyn. Granskningen omfattar om behovsutredningen eller tillsynsplanen innehåller risk- och konsekvensbedömningar kopplade till miljökvalitetsnormerna samt om eventuella resursbehov har lyfts till politisk nivå.

Slutligen granskas om kommunen följer upp tillsynsarbetet årligen och om uppföljningen innehåller analyser av hur bristande tillsyn kan påverka möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormerna samt åtgärder för att hantera identifierade brister.

Kommunerna klassificeras i tre nivåer:

- Grön nivå: Miljökvalitetsnormerna beaktas tydligt i behovsutredning, riskklassning, tillsynsplan, prioriteringar och uppföljning. Tillsynen riktas mot de verksamheter och avrinningsområden som har störst betydelse för övergödningen.
- Gul nivå: Miljökvalitetsnormerna beaktas delvis. Kommunen har påbörjat ett systematiskt arbete men det finns brister i exempelvis riskklassning, prioritering eller uppföljning.
- Röd nivå: Miljökvalitetsnormerna beaktas inte eller endast i mycket begränsad omfattning. Kommunen kan inte visa att normerna används som underlag för tillsynsplanering eller uppföljning. Även uteblivet enkätsvar bedöms som röd nivå.

Den samlade bedömningen används som underlag för att avgöra om kommunens tillsyn i tillräcklig grad bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas och om ytterligare åtgärder behöver genomföras under kommande åtgärdsprogramperiod.

Det slutliga resultatet och metoden kommer att kompletteras under samrådet.

2.2. Lista över samtliga administrativa åtgärder i Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033

Sammanlagt finns sju administrativa åtgärder riktade till myndigheter i delåtgärdsprogrammet. Av dessa är en åtgärd gemensam, tre åtgärder riktade till länsstyrelserna och tre åtgärder till kommunerna. Alla åtgärder redovisas i Tabell 2–1. De administrativa åtgärderna grundar sig i åtgärder från Åtgärdsprogrammet för vatten 2022–2027 och de revideringar som gjorts i Åtgärdsprogrammet för vatten 2028–2033.

Tabell 2.1. Myndigheternas administrativa åtgärder i Delåtgärdsprogram mot övergödning till Egentliga Östersjön 2028–2033.

De administrativa åtgärderna i Delåtgärdsprogrammet föregås av ”DMÖ” vilket står för Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön.

Åtgärdsmyndighet	Åtgärdsnummer och titel	Precisering från Åtgärdsprogrammet för vatten 2022–2027
Länsstyrelser och kommuner	DMÖ 1 Rapportering av Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön	Alla myndigheter, åtgärd 1 - Rapportering
Länsstyrelserna	DMÖ 3 Utreda villkor för avloppsreningsverk och IED-industrier med utsläpp av kväve och fosfor till kustvattenförekomster med åtgärdsbehov	Länsstyrelserna, åtgärd 2 – Miljötillsyn och prövning
Länsstyrelserna	DMÖ 6 Vägledning och uppföljning av kommunernas planeringsunderlag för tillsyn	Länsstyrelserna, åtgärd 4 - Vägledning till kommuner om deras tillsyn, prövning och egenkontrollsarbetet
Länsstyrelserna	DMÖ 7 Samordning av planering och genomförande av stödberättigade och frivilliga åtgärder för att minska övergödningen i kusten	Ny åtgärd
Kommunerna	DMÖ 2 Utreda villkor för avloppsreningsverk och IED-industrier med utsläpp av kväve och fosfor till kustvattenförekomster med åtgärdsbehov	Kommunerna, åtgärd 2 - Miljötillsyn och prövning
Kommunerna	DMÖ 4 Planera och samordna arbetet med dagvatten	Kommunerna, åtgärd 5 - Hänsyn till MKN och skyddet av kvaliteten på dricksvatten i vattentjänstplaner och andra planer inom VA-området
Kommunerna	DMÖ 5 Behovsutredning och tillsynsplanering för verksamheter med utsläpp av näringsämnen	Kommunerna, åtgärd 2 - Miljötillsyn och prövning

3. Åtgärder

Hur de administrativa åtgärderna ska läsas och förstås, varför de har den rubriksättning och innehåll de har, förklaras i Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033. De administrativa åtgärderna i delåtgärdsprogrammet är i huvudsak skrivna på samma sätt och ska hanteras likvärdigt.

Första åtgärd att presenteras är en administrativ åtgärd som är riktad till alla åtgärdsmyndigheter – *Rapportering av Delåtgärdsprogrammet mot övergödning i Egentliga Östersjön*. Sedan presenteras myndigheternas administrativa åtgärder i följande ordning:

- Åtgärder för att ompröva villkor och försiktighetsmått för avloppsreningsverk och IED-industrier med direktutsläpp
- Åtgärder för dagvatten i befintlig bebyggelse
- Åtgärder om prioriterad tillsyn till områden med stora åtgärdsbehov
- Åtgärder som ska stärka samordning av fysiska åtgärder

3.1. Åtgärdernas titel

Numreringen och hur titeln är uppbyggd för de administrativa åtgärderna skiljer de olika åtgärdsprogrammen från varandra. Före numreringen av en åtgärd i detta delåtgärdsprogram anges ”DMÖ” vilket står för Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön. Förkortningen är vald, så att det lättare ska gå att särskilja de administrativa åtgärderna i delåtgärdsprogrammet från de administrativa åtgärderna i Åtgärdsprogram för vatten (ÅPV) 2028–2033.

3.2. Rapportering

DMÖ 1 Alla länsstyrelser och kommuner – Rapportering av Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön

Alla länsstyrelser och kommuner som omfattas av detta Delåtgärdsprogram ska rapportera till Vattenmyndigheten, genom att svara på Vattenmyndighetens rapporteringsenkät, hur åtgärdsgenomförandet fortskridit sedan det senaste återrapporteringstillfället. Syftet med återrapporteringen är att säkerställa att arbetet med åtgärderna implementerats i det dagliga arbetet samt att stämma av hur genomförandet av åtgärderna fortskrider så att miljökvalitetsnormerna för ytvatten ska kunna följas.

Åtgärden är en revidering från Åtgärdsprogram 2022–2027. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering
I samtliga kustvattenförekomster i Norra Östersjöns vattendistrikt uppnås i dag inte miljökvalitetsnormerna för övergödande ämnen. I 95 procent kustvattenförekomster i Södra och Norra Östersjöns vattendistrikt finns risk för att normerna inte kan följas inom fastställd tidsram.

Åtgärder behöver genomföras för att förbättra kvaliteten på kustvattenförekomsters ekologiska status med avseende på övergödning så att miljökvalitetsnormerna för kustvatten ska kunna följas och näringsbelastningen till Egentliga Östersjön ska minska. Förebyggande åtgärder behöver också genomföras för att inte riskera att ytvattenförekomsters status försämras ytterligare. Det är i detta syfte som Vattenmyndigheterna i Norra och Södra Östersjön tagit fram ett Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033.

Rapporteringen av åtgärder inom Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033 möjliggör en kontinuerlig uppföljning och utvärdering av åtgärdernas implementering och genomförande. Den ger också en helhetsbild över åtgärdsarbetet och utgör ett värdefullt underlag för att kunna återkoppla till åtgärdsmyndigheterna om hur åtgärdsarbetet fortskrider. Det inrapporterade underlaget sammanställs för att rapportera Sveriges arbete med vattendirektivet till EU-kommissionen samt informera Regeringskansliet. Underlaget ligger också till grund för framtagande av material eller strukturer som kan leda till ökat åtgärdsgenomförande samt bidrar till en konstruktiv dialog mellan Vattenmyndigheten och åtgärdsmyndigheter.

Enligt 5 kap. 3 § miljöbalken ansvarar myndigheter och kommuner för att miljökvalitetsnormerna följs och enligt 5 kap. 11 § miljöbalken ska myndigheter och kommuner inom sina ansvarsområden vidta de åtgärder som behövs enligt ett fastställt åtgärdsprogram.

En motsvarande åtgärd har funnits med i tidigare åtgärdsprogram och under förvaltningscykel 2022–2027 har svar på rapporteringen inkommit från samtliga

centrala myndigheter, regioner och länsstyrelser. För kommunerna har svarsfrekvensen legat runt 90 procent. Rapportering och uppföljning av åtgärdsgenomförande är något som kontinuerligt behöver genomföras, inte minst då nya åtgärdsprogram tas fram. Det finns fortsättningsvis ett stort åtgärdsbehov för att miljökvalitetsnormerna för ytvatten ska kunna nås, varför åtgärdstakten behöver öka ytterligare. Åtgärden behöver därför finnas även i Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033.

Genomförande

Rapporteringen utförs framför allt genom besvarande av enkätfrågor. Om större revidering av frågorna krävs tas dessa fram i dialog med åtgärdsmyndigheterna.

Alla åtgärdsmyndigheter förväntas inkomma med svar på frågorna och respektive åtgärdsmyndighet förväntas inkomma med ett (1) samlat svar.

Vattenmyndigheterna i samverkan kommer att utveckla former och format för rapporteringen av Åtgärdsprogram 2028–2033 samt kommande förvaltningscykler för att hantera att åtgärder och rapporteringskrav förändras.

Sammanhang

Åtgärden är en revidering av *Alla centrala myndigheter, länsstyrelser och kommuner, åtgärd 1 - Rapportering* i Åtgärdsprogram 2022–2027.

Rapporteringen berör samtliga åtgärder och utgör även underlag för rapportering till Europeiska kommissionen om Sveriges genomförande av vattendirektivet.

3.3. Avloppsreningsverk

DMÖ 2 Kommunerna – Utreda villkor för avloppsreningsverk och IED-industrier med utsläpp av kväve och fosfor till kustvattenförekomster med åtgärdsbehov

Denna åtgärd är ett tillägg till Kommunernas åtgärd 2 – Miljötillsyn och prövning, som finns i Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033. Därmed ska denna åtgärd planeras och genomföras tillsammans med Länsstyrelsernas åtgärd 2.

Kommunerna som omfattas av detta åtgärdsprogram ska inom ramen för sitt tillsynsansvar enligt miljöbalken, granska avloppsreningsverk och IED-industrier som bidrar med betydande utsläpp av kväve och fosfor till kustvatten eller till inlandsvatten med påverkan på kustvatten, så att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas och näringsbelastningen till kusten ska minska.

Åtgärden omfattar:

a) Anmälningspliktiga avloppsreningsverk (C-anläggningar),

b) Tillståndspliktiga avloppsreningsverk (B-anläggningar),

c) IED- industrier.

Kommunen ska:

1. granska om verksamheternas villkor, skyddsåtgärder och egenkontroll är anpassade till gällande miljökvalitetsnormer för vatten,
2. bedöma om utsläppen av kväve och fosfor bidrar till att en vattenförekomst inte uppnår eller riskerar att inte uppnå god ekologisk status,
3. prioritera tillsyn av anläggningar med betydande näringsutsläpp, återkommande överskridanden av villkor eller höga utsläppshalter,
4. vid behov ställa krav på ytterligare utredningar, förbättrad egenkontroll eller tekniska åtgärder för att minska utsläppen.

För IED-industrier ska kommunen även granska att verksamheten uppfyller tillämpliga BAT-slutsatser och att dessa är tillräckliga för att miljökvalitetsnormerna för berörda vattenförekomster ska kunna följas.

I bilaga 4 och bilaga 3 listas avloppsreningsverk respektive IED- industrier som länsstyrelsernas ska utreda för behov av omprövning av villkor.

Arbetet ska ske i dialog med berörda verksamhetsutövare och i samverkan med länsstyrelsen, samt med beaktande av krav och utveckling enligt det nya avloppsdirektivet.

Åtgärden ska vara genomförd senast tre år efter det att Delåtgärdsprogrammet mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033 har beslutats och ska därför bedrivas löpande under perioden.

Motivering

I samtliga kustvattenförekomster i Norra Östersjöns vattendistrikt uppnås i dag inte miljökvalitetsnormerna för övergödande ämnen. I 95 % kustvattenförekomster i Norra Östersjöns vattendistrikt finns risk för att normerna inte kan följas inom fastställd tidsram. Tillförsel av kväve och fosfor från avloppsreningsverk utgör fortsatt en betydande belastning på kustvatten. För att minska övergödningen och förbättra kustvattnens ekologiska status krävs att alla betydande utsläppskällor prövas och regleras utifrån aktuellt åtgärdsbehov.

Ansvar och roller

Kommunerna har enligt miljöbalken ett centralt ansvar för tillsyn över anmälningspliktiga avloppsreningsverk (C-anläggningar) samt över tillståndspliktiga avloppsreningsverk (B-anläggningar) och IED-industrier i de fall tillsynsansvaret har överlåtits från länsstyrelsen enligt miljötillsynsförordningen. Enligt 2 kap. miljöbalken gäller de allmänna hänsynsreglerna för alla verksamheter, däribland försiktighetsprincipen i 2 kap. 3 §, som innebär att de skyddsåtgärder, begränsningar och försiktighetsmått ska vidtas som behövs för att förebygga, hindra eller motverka skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Detta gäller även vid risk för påverkan och är inte begränsat till tillståndspliktiga verksamheter. Vidare ska bästa möjliga teknik användas i den utsträckning det är skäligt enligt 2 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken.

Enligt 5 kap. miljöbalken är miljökvalitetsnormerna rättsligt bindande och statliga myndigheter och kommuner ska inom sina ansvarsområden säkerställa att normerna följs samt vidta de åtgärder som behövs för att normerna ska kunna uppnås. Av 26 kap. 1 och 9 §§ miljöbalken följer att tillsynsmyndigheten har rätt och skyldighet att genom tillsyn kontrollera efterlevnaden av miljöbalken, tillstånd, villkor, föreskrifter och beslut som meddelats med stöd av balken samt att meddela de förelägganden och förbud som behövs för att balkens krav och miljökvalitetsnormerna ska uppfyllas.

Omprövning enligt miljöbalken är ett centralt verktyg för att säkerställa att tillståndsvillkor är ändamålsenliga och att belastningen på recipienterna fördelas på ett effektivt och rättvist sätt. Åtgärden syftar till att säkerställa att verksamhetens utsläpp inte motverkar möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormen för kustvattenförekomsten. Genomförandet bidrar därmed till att minska övergödningen i Egentliga Östersjön och till att miljökvalitetsnormerna för ytvatten kan följas.

Avloppsreningsverk, B-anläggningar

Inom ramen för Vattenmyndighetens arbete med att utreda vattenförekomster som kandidater för mindre stränga krav har tillstånden för alla Sveriges tillståndspliktiga reningsverk (så kallade B-anläggningar) granskats, se bilaga 5. Syftet var att hitta de anläggningar som har en rening som kan bedömas vara bästa möjliga teknik. Vid granskningen har det framkommit att en betydande del av de tillståndsgivna anläggningarna överskrider sina villkor på för utsläpp av kväve och fosfor. I Norra och Södra Östersjöns vattendistrikt handlar det om 27 procent av alla tillståndspliktiga avloppsreningsverk med villkor för fosfor som har överskridits en

eller flera gånger på årsmedelbasis. För de avloppsreningsverken med rening och begränsningsvärde för kväve är motsvarande siffra 33 procent. Det finns således ett stort behov att se över hur tillsyn mot avloppsreningsverken bedrivs idag och i de fall länsstyrelsen har delegerat tillsynen till kommunen se över behov av tillsynsvägledning och utvärdera behov av att återkalla överlåtelsen.

Granskningen visar att flera av de avloppsreningsverk som bidrar med betydande utsläpp av kväve och fosfor till kustvatten omfattas av äldre tillstånd eller villkor som inte är anpassade till rådande miljöförhållanden, vattendirektivets krav eller annan relevant gemenskapslagstiftning (till exempel avloppsvattendirektivet, havsmiljödirektivet, art- och habitatdirektivet). Med dagens tekniska, kemiska och biologiska reningsmetoder finns goda förutsättningar att ställa höga krav på rening av både kväve och fosfor. Många villkor för avloppsreningsverk reglerar enbart fosforutsläpp, trots att både kustvattnen och Egentliga Östersjön är känsliga för tillförsel av både kväve och fosfor. I kustzonen är produktionen ofta kvävebegränsad, medan fosfor är begränsande i Egentliga Östersjön. Utsläpp av båda näringsämnena bidrar därmed till övergödning, algblomningar och försämrade ekologiska förhållanden. Behovet av minskade kväveutsläpp är tydligt fastställt genom Baltic Sea Action Plan (BSAP) och Sveriges åtaganden inom Helcom.

Mot denna bakgrund har Vattenmyndigheten identifierat avloppsreningsverk som bidrar med betydande näringsbelastning till kustvatten. För dessa verksamheter ska kommunen utreda behovet av omprövning av miljötillstånden eller skyddsåtgärder, så att villkoren anpassas till gällande miljökvalitetsnormer och det faktiska åtgärdsbehovet för kväve och fosfor.

IED-industrier

IED-industrier omfattas industriutsläppsdirektivet (Industrial Emissions Directive). Vattenmyndigheten identifierat ett antal IED-industrier som bidrar med betydande näringsbelastning till kustvatten. För dessa verksamheter ska kommunerna utreda behovet av omprövning av miljötillstånden, så att tillståndsvillkoren anpassas till gällande miljökvalitetsnormer och det faktiska åtgärdsbehovet.

Genomförande

Denna åtgärd är ett tillägg till Kommunerna, åtgärd 2 – Miljötillsyn och prövning i Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033. Åtgärden ska därför planeras och genomföras samordnat med dessa åtgärder.

Kommunen ansvarar för det operativa genomförandet av åtgärden inom ramen för sitt tillsyns- och prövningsansvar enligt miljöbalken. Arbetet syftar till att utreda behovet och förutsättningarna för att ompröva villkor för tillståndsgivna avloppsreningsverk och IED-industrier i områden där kustvattenförekomster inte uppnår miljökvalitetsnormerna för övergödning eller där det finns risk att normerna inte kan följas.

Urvalet av avloppsreningsverk och IED-industrier grundas på en samlad bedömning av åtgärdsbehovet för kustvatten och potentialen för att minska belastning till distriktets kustvatten. Att en vattenförekomst klassas som en riskförekomst

indikerar att det finns skäl att närmare utreda den kvarvarande åtgärdspotentialen vid berörda avloppsreningsverk och om befintliga villkor är tillräckliga för att bidra till att miljökvalitetsnormerna följs.

Vid bedömningen av behovet av omprövning behöver tillsynsmyndigheten väga samman flera faktorer som påverkar verksamhetens kravnivå. Dessa omfattar bland annat recipientens känslighet och gällande miljökvalitetsnormer, anläggningens storlek och belastning, verksamhetens tekniska status och utvecklingsnivå, de ekonomiska förutsättningarna för ytterligare reningsåtgärder samt gällande och kommande regelverk.

Bilaga 5, ska användas som stöd vid prioritering av tillsyn, vid tillsynsvägledning och som grund till att initiera eventuell omprövning för avloppsreningsverken. Vid prioritering av avloppsreningsverk, IED-industri och utformning av villkor ska åtgärdsbehovet i kustvattnen ha en central betydelse. Genomförandet ska ske i samverkan med Naturvårdsverket och i dialog med berörda verksamhetsutövare.

a) Överskrider villkor/försiktighetsmått

Gällande begränsningsvärden och haltvillkor i miljötillstånd är normalt utformade för att säkerställa att recipienten inte utsätts för en oacceptabel belastning. När ett avloppsreningsverk överskrider villkor för utsläpp av kväve och/eller fosfor uppfyller inte verksamheten de krav som ställs i tillståndet samt att recipienten riskerar att belastas med högre näringsmängder än vad som bedömts acceptabelt. Villkorsöverskridanden kan även tyda på brister i anläggningens reningsförmåga. Tillsynsmyndigheten har ansvar för att säkerställa efterlevnaden av tillståndsvillkoren och vid behov vidta åtgärder för att motverka återkommande överskridanden. Samtliga anläggningar som har överskridit sina villkor för fosfor eller kväve bör därför granskas.

b) Högt begränsningsvärde för kväve och fosfor

Avloppsreningsverk eller annan miljöfarlig verksamhet som med höga utsläppsvillkor bör ses över för att minska belastningen av kväve och fosfor till recipienter i risk. Utsläppsnivå som kan antas motsvara bästa möjliga teknik bör vara minimumnivå för vad ett avloppsreningsverk får släppa ut i en vattenförekomst i risk eller med ett högt åtgärdsbehov. Vattenmyndigheten bedömer att rening ner till 0,2 mg/L fosfor är möjlig och rimlig för tillståndspliktiga avloppsreningsverk, det vill säga vad bästa möjliga teknik kan uppnå i dagsläget.

Även avloppsreningsverk som rapporterar utsläppsnivåer som motsvarar bästa möjliga teknik på 0,2 mg/l P eller längre bör ses över. Detta för att säkerställa att de begränsningshalter som anges i tillståndet inte är högre än vad som krävs för att recipienten ska följa miljökvalitetsnormen. Här kan underlaget användas för att prioritera de verk som har störst åtgärdspotential.

När det gäller IED-industrier ska kommunerna prioritera granskning av IED-industrier med betydande utsläpp av kväve och fosfor till kustvattenförekomster. Tillsynen ska särskilt omfatta efterlevnaden av tillämpliga BAT-slutsatser (bästa tillgängliga teknik).

c) Gamla tillstånd

Det finns många skäl att se över verksamheter med äldre miljötillstånd. För varje förvaltningscykel tillkommer ny kunskap inom vattenförvaltningen, samtidigt som lagstiftning och rättspraxis utvecklas. Samtliga verksamheter med äldre tillstånd bör därför granskas utifrån dagens krav på skydd av vattenmiljön.

Förändringar som haft stora betydelser för vattenförvaltningen och miljöprövningen införandet av miljöbalken 1999, fastställandet av de första miljökvalitetsnormerna för vatten 2009 samt Weserdomen från 2015 (EU-domstolen, 2015). I Weserdomen fastslogs att vattenmyndigheter måste beakta försämringsförbudet vid prövning av verksamheter och att det räcker med försämring av en kvalitetsfaktor för att en vattenförekomst ska anses försämrad. Denna dom är den senaste som har fått störst utfall för arbetet inom vattenförvaltningen. Verksamheter som har ett tillstånd efter 2015 kan därför antas ha ett modernt miljövillkor med tillräcklig hänsyn till de nya krav som gäller för att skydda recipienten.

Sammanhang

Åtgärden är ny inom Delåtgärdsprogrammet mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033 och utgör en viktig del av den samlade kedjan av åtgärder som krävs för att miljökvalitetsnormerna för kustvatten ska kunna följas. Tillsammans med länsstyrelsernas åtgärd (DMÖ 3) Utreda villkor för avloppsreningsverk med utsläpp av kväve och fosfor till kustvattenförekomster med åtgärdsbehov, bidrar åtgärden till en mer heltäckande och likvärdig styrning av näringsutsläpp från avloppsreningsverk.

Stöd för att genomföra denna åtgärd förväntas komma från Länsstyrelserna, åtgärd 4 – Vägledning till kommuner om tillsyn, prövning och egenkontroll och Naturvårdsverket, åtgärd 1 – Tillsynsvägledning om miljöfarliga verksamheters utsläpp till luft och vatten.

DMÖ 3 Länsstyrelserna – Utreda villkor för avloppsreningsverk och IED-industrier med utsläpp av kväve och fosfor till kustvattenförekomster med åtgärdsbehov

Denna åtgärd är ett tillägg till Länsstyrelsernas åtgärd 2 – Prioritering av tillsyn, omprövning och prövning, som finns i Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033. Därmed ska denna åtgärd planeras och genomföras tillsammans med Länsstyrelsernas åtgärd 2.

Länsstyrelsen i Stockholms län, Södermanlands län, Västmanlands län, Östergötlands län och Örebro län ska inom ramen för tillsyn enligt miljöbalken, granska tillståndsvillkor för miljöfarlig verksamhet som bidrar med en betydande mängd näringsämnen till kustvatten, så att miljökvalitetsnormerna för kustvatten kan följas och näringsbelastningen till Egentliga Östersjön minskar.

Länsstyrelsen ska för:

Avloppsreningsverk

- granska om villkor och egenkontroll är anpassade till gällande miljökvalitetsnormer för ytvatten,
- bedöma om utsläppen av kväve och fosfor bidrar till att en vattenförekomst inte uppnår eller riskerar att inte uppnå god ekologisk status,
- prioritera tillsyn av anläggningar med betydande näringsutsläpp, återkommande överskridande av villkor eller höga utsläppshalter
- vid behov ställa krav på ytterligare utredningar, förbättrad egenkontroll eller tekniska åtgärder för att minska utsläppen till vatten så att miljökvalitetsnormerna kan följas.

IED-industrier:

särskilt granska att verksamheten uppfyller tillämpliga BAT-slutsatser (slutsatser om bästa möjliga teknik) och att dessa är tillräckliga för att miljökvalitetsnormerna för berörda vattenförekomster

Avloppsreningsverk och IED-industrier som ska prioriteras för granskning listas i bilaga 4 respektive bilaga 3.

Arbetet ska genomföras i samverkan med Naturvårdsverket, med beaktande av kraven enligt avloppsdirektivet.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter det att mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033 har beslutats. Arbetet ska bedrivas löpande under perioden.

Motivering

I samtliga kustvattenförekomster i Norra Östersjöns vattendistrikt uppnås i dag inte miljökvalitetsnormerna för övergödande ämnen. I 95 % kustvattenförekomster i Norra Östersjöns vattendistrikt finns risk för att normerna inte kan följas inom fastställd tidsram. Tillförsel av kväve och fosfor från avloppsreningsverk utgör fortsatt en betydande belastning på kustvatten. För att minska övergödningen och förbättra kustvattnens ekologiska status krävs att alla betydande utsläppskällor prövas och regleras utifrån aktuellt åtgärdsbehov.

Ansvar och roller

Länsstyrelsen har ansvar för tillsyn av tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter enligt förordningen (1998:900) om tillsyn. Av 26 kap. 1 § miljöbalken följer att tillsynsmyndigheten ska kontrollera att miljöbalken samt domar och beslut meddelade med stöd av balken följs och vidta de åtgärder som behövs för att rätta till brister. Detta innefattar även ansvar för verksamheters påverkan på vattnets status utifrån miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken. Om tillståndsvillkor bedöms vara otillräckliga och verksamheten med någon betydelse bidrar till att en miljökvalitetsnorm inte följs, ska tillsynsmyndigheten ansöka om omprövning av tillståndet enligt 26 kap. 2 § och 24 kap. 5 § andra punkten miljöbalken.

Omprövning enligt miljöbalken är ett centralt verktyg för att säkerställa att tillståndsvillkor är ändamålsenliga och att belastningen på recipienterna fördelas på ett effektivt och rättvist sätt. Åtgärden syftar till att säkerställa att verksamhetens utsläpp inte motverkar möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormen för kustvattenförekomsten. Genomförandet bidrar därmed till att minska övergödningen i Egentliga Östersjön och till att miljökvalitetsnormerna för ytvatten kan följas.

Avloppsreningsverk

Inom ramen för Vattenmyndighetens arbete med att utreda vattenförekomster som kandidater för mindre stränga krav har tillstånden för alla Sveriges tillståndspliktiga reningsverk (så kallade B-anläggningar) granskats, se bilaga 5. Syftet var att hitta de anläggningar som har en rening som kan bedömas vara bästa möjliga teknik. Vid granskningen har det framkommit att en betydande del av de tillståndsgivna anläggningarna överskrider sina villkor på för utsläpp av kväve och fosfor. I norra och södra Östersjöns vattendistrikt handlar det om 27 % av alla tillståndspliktiga avloppsreningsverk med villkor för fosfor som har överskridits en eller flera gånger på årsmedelbasis. För de avloppsreningsverken med rening och begränsningsvärde för kväve är motsvarande siffra 33 %. Det finns således ett stort behov att se över hur tillsyn mot avloppsreningsverken bedrivs idag och i de fall Länsstyrelsen har delegerat tillsynen till kommunen se över behov av tillsynsvägledning och utvärdera behov av att återkalla överlåtelsen.

Uppföljning inom vattenförvaltningen visar att flera av de avloppsreningsverk som bidrar med betydande näringsutsläpp till kustvatten omfattas av äldre tillstånd eller villkor som inte är anpassade till rådande miljöförhållanden, vattendirektivets krav eller annan relevant gemenskapslagstiftning (tex avloppsvattendirektivet, havsmiljödirektivet, art- och habitatdirektivet). Med dagens tekniska, kemiska och

biologiska reningsmetoder finns goda förutsättningar att ställa höga krav på rening av både kväve och fosfor. Många villkor för avloppsreningsverk reglerar enbart fosforutsläpp, trots att både kustvattnen och Egentliga Östersjön är känsliga för tillförsel av både kväve och fosfor. I kustzonen är produktionen ofta kvävebegränsad, medan fosfor är begränsande i Egentliga Östersjön. Utsläpp av båda näringsämnena bidrar därmed till övergödning, algblomningar och försämrade ekologiska förhållanden. Behovet av minskade kväveutsläpp är tydligt fastställt genom Baltic Sea Action Plan (BSAP) och Sveriges åtaganden inom HELCOM.

Mot denna bakgrund har Vattenmyndigheten identifierat ett antal avloppsreningsverk som bidrar med betydande näringsbelastning till kustvatten. För dessa verksamheter ska länsstyrelserna utreda behovet av omprövning av miljötillstånden, så att tillståndsvillkoren anpassas till gällande miljökvalitetsnormer och det faktiska åtgärdsbehovet.

IED-industrier

IED-industrier omfattas industriutsläppsdirektivet (Industrial Emissions Directive). Vattenmyndigheten identifierat ett antal IED-industrier som bidrar med betydande näringsbelastning till kustvatten. För dessa verksamheter ska länsstyrelserna utreda behovet av omprövning av miljötillstånden, så att tillståndsvillkoren anpassas till gällande miljökvalitetsnormer och det faktiska åtgärdsbehovet.

Genomförande

Denna åtgärd är ett tillägg till Länsstyrelsernas åtgärd 2 – Prioritering av tillsyn, omprövning och prövning, som ingår i Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033. Åtgärden ska därför planeras och genomföras samordnat med Länsstyrelsernas åtgärd 2, och utgöra en fördjupning av länsstyrelsernas operativa arbete med omprövning av tillståndspliktiga verksamheter.

Länsstyrelserna ansvarar för det operativa genomförandet av åtgärden inom ramen för sitt tillsyns- och prövningsansvar enligt miljöbalken. Arbetet syftar till att utreda behovet och förutsättningarna för att ompröva villkor för tillståndsgivna avloppsreningsverk och IED-industrier i områden där kustvattenförekomster inte uppnår miljökvalitetsnormerna (MKN) för övergödning eller där det finns risk att normerna inte kan följas.

Urvalet av avloppsreningsverk och IED-industrier som omfattas av åtgärden grundas på en samlad bedömning av dessa kriterier för att identifiera de verksamheter där behovet av omprövning bedöms vara störst för att minska belastning till distriktets kustvatten. Att en vattenförekomst klassas som en riskförekomst indikerar att det finns skäl att närmare utreda den kvarvarande åtgärdspotentialen vid berörda avloppsreningsverk och om befintliga villkor är tillräckliga för att bidra till att miljökvalitetsnormerna följs.

Vid bedömningen av behovet av omprövning behöver tillsynsmyndigheten väga samman flera faktorer som påverkar verksamhetens kravnivå. Dessa omfattar bland annat recipientens känslighet och gällande miljökvalitetsnormer, anläggningens storlek och belastning, verksamhetens tekniska status och utvecklingsnivå, de ekonomiska förutsättningarna för ytterligare reningsåtgärder samt gällande och

kommande regelverk.

Bilaga 5, ska användas som stöd vid prioritering av tillsyn, vid tillsynsvägledning och som grund till att initiera eventuell omprövning för avloppsreningsverken.

Vid prioritering avloppsreningsverk, IED-industri och utformning av villkor ska åtgärdsbehovet i kustvattnen ha en central betydelse. Genomförandet ska ske i samverkan med Naturvårdsverket och i dialog med berörda verksamhetsutövare.

d) *Överskrider villkor*

Gällande begränsningsvärden och haltvillkor i miljötillstånd är normalt utformade för att säkerställa att recipienten inte utsätts för en oacceptabel belastning. När ett avloppsreningsverk överskrider villkor för utsläpp av kväve och/eller fosfor uppfyller inte verksamheten de krav som ställs i tillståndet samt att recipienten riskerar att belastas med högre näringsmängder än vad som bedömts acceptabelt. Villkorsöverskridanden kan även tyda på brister i anläggningens reningsförmåga. Tillsynsmyndigheten har ansvar för att säkerställa efterlevnaden av tillståndsvillkoren och vid behov vidta åtgärder för att motverka återkommande överskridanden. Samtliga anläggningar som har överskridit sina villkor för fosfor eller kväve bör därför granskas.

e) *Delegerad tillsyn till kommunerna*

I de fall länsstyrelsen har överlämnat tillsynsansvaret för tillståndspliktiga verksamheter till kommunen kvarstår dock länsstyrelsens ansvar enligt 1 kap 21 § miljötillsynsförordningen (2011:13) att följa upp och utvärdera tillsynen. Om förutsättningarna för överlåtelse enligt 20 § inte längre finns, ska tillsynsmyndigheten återkalla överlåtelsen. Det handlar bland annat om att bedöma om kommunen har tillräckliga resurser, kompetens och en tillräckligt oberoende organisation för att kunna utöva tillsyn över sin egen verksamhet. Underlaget kan således användas för att initiera en utvärdering om tillsynen har fungerat utifrån miljöbalkens syften.

f) *Hög villkorad halt*

Avloppsreningsverk som med höga utsläppsvillkor bör ses över för att minska belastningen av kväve och fosfor till recipienter i risk. Utsläppsnivå som kan antas motsvara bästa möjliga teknik bör vara minimumnivå för vad ett avloppsreningsverk får släppa ut i en vattenförekomst i risk eller med ett högt åtgärdsbehov. Vattenmyndigheten bedömer att rening ner till 0,2 mg/L fosfor är möjlig och rimlig för tillståndspliktiga avloppsreningsverk, det vill säga vad bästa möjliga teknik kan uppnå i dagsläget.

Även avloppsreningsverk som rapporterar utsläppsnivåer som motsvarar bästa möjliga teknik på 0,2 mg/l P eller längre bör ses över. Detta för att säkerställa att de begränsningshalter som anges i tillståndet inte är högre än vad som krävs för att recipienten ska följa miljökvalitetsnormen. Här kan underlaget användas för att prioritera de verk som har störst åtgärdspotential.

g) *Gamla tillstånd*

Det finns många skäl att se över verksamheter med äldre miljötillstånd. För varje förvaltningscykel tillkommer ny kunskap inom vattenförvaltningen, samtidigt som lagstiftning och rättspraxis utvecklas. Samtliga verksamheter med äldre tillstånd bör därför granskas utifrån dagens krav på skydd av vattenmiljön.

Förändringar som haft stora betydelser för vattenförvaltningen och miljöprövningen införandet av miljöbalken 1999, fastställandet av de första miljökvalitetsnormerna för vatten 2009 samt Weserdomen från 2015 (EU-domstolen, 2015). I Weserdomen fastslogs att vattenmyndigheter måste beakta försämringsförbudet vid prövning av verksamheter och att det räcker med försämring av en kvalitetsfaktor för att en vattenförekomst ska anses försämrad. Denna dom är den senaste som har fått störst utfall för arbetet inom vattenförvaltningen. Verksamheter som har ett tillstånd efter 2015 kan därför antas ha ett modernt miljövillkor med tillräcklig hänsyn till de nya krav som gäller för att skydda recipienten.

Sammanhang

Åtgärden är ny i Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033.

Åtgärdsprogrammen innehåller i flera fall en sammanhängande kedja av åtgärder som tillsammans behöver genomföras för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas. Stöd för att genomföra denna åtgärd förväntas komma från Naturvårdsverket åtgärd 1 – Tillsynsvägledning om miljöfarliga verksamheters utsläpp till luft och vatten.

3.4. Dagvatten

DMÖ 4 Kommunerna – Planera och samordna arbetet med dagvatten

Denna åtgärd kompletterar kommunernas åtgärd 5 – Hänsyn till miljökvalitetsnormer och skyddet av kvaliteten på dricksvatten i vattentjänstplaner och andra planer inom VA-området, som finns i Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033. Därmed ska denna åtgärd planeras och genomföras tillsammans med kommunernas åtgärd 5.

Kommunerna som berörs av delåtgärdsprogrammet ska planera och samordna sitt arbete med dagvatten inom ramen för Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster, tillsyn enligt miljöbalken samt fysisk planering så att miljökvalitetsnormerna för ytvatten ska kunna följas och näringsbelastningen till kusten ska minska.

Kommunerna ska i vattentjänstplan eller andra planer inom VA-området som kommunen upprättar eller reviderar, visa hur kommunens planering och styrning av dagvatten:

- beaktar miljökvalitetsnormer för kustvatten med avseende på näringsämnen,
- svara mot identifierad påverkan på kustvatten och,
- bidra till att miljökvalitetsnormerna för kustvatten ska kunna följas.

Kommunen ska inom ramen för sina ansvarsområden för dagvattenfrågorna samordna sitt arbete enligt lagen om allmänna vattentjänster, miljöbalken och fysiska planering.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med andra kommuner i avrinningsområdet samt med berörd länsstyrelse.

Åtgärden är en revidering från Åtgärdsprogram 2022–2027. Åtgärden ska därför påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering
En betydande andel näringsämnen transporteras via dagvattnet till vattendrag, sjöar och vidare till kusten. Dagvatten avleds ofta orenat eller endast renat med gravitativa metoder till närmaste vattenförekomst och kan i många fall bidra till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs. I Norra Östersjöns vattendistrikt står dagvatten för cirka 25 % av åtgärdsbehovet för fosfor i distriktets kustvattenförekomster. I de kommuner som berörs av denna åtgärd finns en påverkan från dagvatten från tätorter och samlad bebyggelse som behöver åtgärdas för att miljökvalitetsnormerna i kustvattnet ska kunna uppnås.

I Åtgärdsprogram för vatten 2022–2027 ingår åtgärd 5, som innebär att kommunerna ska ta fram VA-planer för dricksvatten, spillvatten och dagvatten. Återrapporteringen visar att drygt hälften av de svarande kommunerna i distriktet har genomfört åtgärden helt eller delvis, medan de resterande kommunerna uppger att den endast genomförts i begränsad omfattning eller att dagvatten ännu inte

ingår i VA-planeringen.

Vattenmyndigheten har utifrån den bristande måluppfyllelsen granskat kommunernas arbete med dagvattenåtgärder och gjort en bedömt om åtgärderna är tillräckliga med hänsyn till miljökvalitetsnormerna för övergödning. Metodiken bygger på att följa upp hur kommunerna har arbetat med de åtgärdsbehov inom verksamheten dagvatten som Vattenmyndigheterna har angett för att nå miljökvalitetsnormerna med avseende på övergödning. För beskrivning av metoden, se Avsnitt 2.1.1 Granskning av kommunernas dagvattenåtgärder med hänsyn till miljökvalitetsnormer.

Åtgärden riktar sig till kommunerna inom ramen för sina ansvarsområden för dagvattenfrågorna inom Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV), miljöbalken (MB) och Plan- och bygglagen (2010:900) (PBL). Åtgärden syftar till att säkerställa sektorsövergripande planering och samordning av dagvattenhanteringen i befintlig bebyggelse för att minska utsläppen av övergödande ämnen. Åtgärden förväntas bidra till att miljökvalitetsnormerna för kustvatten följs genom att kommunen planerar sitt arbete med hantering av dagvatten utifrån de vattenförekomster som påverkas av utsläppen och de åtgärdsbehov som identifierats inom vattenförvaltningen.

Ansvar och roller

Kommunens ansvar omfattar att planera, samordna, genomföra, följa upp och utöva tillsyn över dagvattenhanteringen inom sina olika roller som planmyndighet, VA-huvudman, fastighetsägare, väghållare och tillsynsmyndighet, med målet att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas och att påverkan på kustvatten och andra recipienter minskar.

Enligt 6 § LAV är kommunen skyldig att tillgodose behovet av vatten och avlopp i ett större sammanhang för befintlig eller planerad bebyggelse, med särskild hänsyn till människors hälsa och miljön. Inom samlad bebyggelse hamnar ansvaret att ordna ändamålsenlig dagvattenhantering normalt på kommunen. VA-frågorna är ett kommunalt ansvar och där vissa kommuner organiserar sig i kommunala bolag.

Vid vägar utanför den samlade bebyggelsen är avledning av dagvatten väghållarens ansvar (Trafikverket, kommunal väghållare eller enskild väghållare) och vid renodlad annan bebyggelse som inte omfattas av LAV är det fastighetsägarens ansvar (affärsområde, industri, järnväg). Ansvar som kommunen har i egenskap av markägare eller väghållare bör skiljas från ansvaret som VA-huvudman. I samtliga fall gäller miljöbalkens regleringar, där särskilt bestämmelserna i 9 kap. miljöbalken om miljöfarlig verksamhet är relevanta. Observera att det är själva utsläppet av dagvatten som kan utgöra miljöfarlig verksamhet och den som leder utsläppet av dagvattnet som är verksamhetsutövare enligt 9 kap. miljöbalken.

Vidare ansvarar kommunen även genom sin tillsyn enligt 9 kap. och 26 kap. miljöbalken för att kontroller att dagvattenanläggningar drivs och underhålls så det inte medför olägenheter för människors hälsa och miljö.

Dagvattenhanteringen ingår även i kommunens planeringsansvar enligt PBL. Här

ska kommunen säkerställa att mark är lämplig för bebyggelse med hänsyn till bland annat dagvattenhantering och översvämningsrisker. Ansvaret omfattar planerings- och lokaliseringsfrågor i översiktsplanering, detaljplanering och bygglovsprövning.

Sammanfattningsvis ska kommunen ordna dagvattenhantering enligt lagen om allmänna vattentjänster, kontroller att dagvattenhanteringen uppfyller miljökraven enligt miljöbalken samt planera samhället så att dagvatten kan hanteras på ett hållbart sätt.

Genomförande

a) Planering och styrning

Kommunen ska inom ramen för sina ansvarsområden planera, styra och samordna arbetet med dagvatten för att bidra till att miljökvalitetsnormerna för vatten följs och att belastningen av näringsämnen till kustvatten minskar. Dagvattenfrågorna behöver integreras i kommunens ordinarie planering och styrning, bland annat genom vattentjänstplaner, VA-planer, översiktsplaner, detaljplaner och andra relevanta styrdokument. Kommunen ska vidare redovisa hur planeringen beaktar gällande miljökvalitetsnormer, identifierad påverkan på vattenförekomster och de åtgärdsbehov som har identifierats inom vattenförvaltningen.

I översiktsplaneringen (enligt 3 kap. PBL) gäller att kommunen ge en samlad bild av hur avrinningsområdena ska hanteras på ett övergripande sätt för att säkerställa att miljökvalitetsnormerna följs vid framtida exploatering enligt 2 kap. 10 § PBL.

Dagvatten påverkas av lokala hydrologiska förhållanden och följer naturliga flödesvägarna. Avvattningsfrågor bör därför hanteras på avrinningsområdes nivå. Om kommunen ska förstå vattnets väg från källa till hav räcker det inte att utvärdera enskilda anläggningar eller detaljplaner isolerat. Genom att utgå från hela avrinningsområden kan kommunen identifiera de delområden och utsläppspunkter där åtgärder ger störst effekt. Ett sådant arbetssätt gör det möjligt att prioritera resurser där miljönyttan är som störst och att bedöma den samlade påverkan på den aktuella vattenförekomsten. Det förbättrar också möjligheterna att samordna arbetet mellan olika kommunala verksamheter och att koppla åtgärderna till vattenförvaltningens åtgärdsbehov. Ett planeringsunderlag som utgår från avrinningsområdet kan även utgöra ett viktigt stöd i den fysiska planeringen och ger kommunen bättre förutsättningar att planera för ny exploatering, utveckla befintliga områden.

Som en del av planeringen behöver kommunen visa att en bedömning av behovet för verksamhetsområden för dagvatten gjorts eller planeras genomföras enligt 6 § LAV. Planeringen ska vidare bygga på en kartläggning av behovet. Därtill behöver kommunen särskilt identifiera belastning från betydande utsläppskällor, vilka dagvattenutsläpp som bidrar till övergödning eller annan negativ påverkan på recipienten samt vilka åtgärder som krävs för att minska belastningen och bidra till att miljökvalitetsnormerna kan följas.

Kommunen ska identifiera och prioritera de åtgärder som behöver genomföras. Åtgärderna bör kopplas till de behov som identifierats inom vattenförvaltningen och

anpassas till recipientens känslighet, vattenförekomstens status och åtgärdsbehov. Vid val av åtgärder bör kommunen eftersträva bästa tillgängliga teknik och de mest effektiva lösningarna utifrån lokala förutsättningar. Exempel på sådana åtgärder är dagvattendammar, våtmarker, biofilter, infiltrationslösningar, växtbäddar och andra anläggningar som kan fördröja och rena dagvattnet innan det når recipienten. Naturbaserade lösningar bör prioriteras före rent tekniska, ovan mark före under i den utsträckning det är lämpligt och skäligt.

Vid ny exploatering ska behovet av dagvattenåtgärder utredas tidigt i planprocessen. Kommunen ska verka för att nödvändiga dagvattenåtgärder säkerställs genom planläggning och, där så är lämpligt, genom exploateringsavtal. Exploateringsavtal kan användas för att reglera ansvarsfördelning, finansiering, anläggande och framtida drift av dagvattenanläggningar inom allmän plats. Exploatören ska som utgångspunkt ansvara för och bekosta de åtgärder som föranleds av exploateringen, om inte annat överenskoms.

Planeringen ska även omfatta en analys av ansvarsfördelningen mellan olika aktörer. Enligt miljöbalkens hänsynsregler är det verksamhetsutövaren som ansvarar för att ha tillräcklig kunskap om verksamhetens miljöpåverkan och för att vidta nödvändiga skyddsåtgärder. För industriområden, större verksamhetsområden och statlig infrastruktur är det därför ofta verksamhetsutövaren, exempelvis ett företag eller Trafikverket, som ansvarar för dagvattenhanteringen och finansieringen av erforderliga åtgärder. Kommunens ansvar är att genom planering, samordning och tillsyn tydliggöra åtgärdsbehov och säkerställa att rätt aktör vidtar nödvändiga åtgärder.

För att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas behöver kommunen inte enbart identifiera åtgärdsbehov utan också planera för genomförande, drift och uppföljning av åtgärderna. Arbetet bör omfatta egenkontroll och återkommande utvärdering av genomförda åtgärders funktion och miljöeffekt. Uppföljningen kan exempelvis innefatta kontroll av utsläppspunkter, dagvattenanläggningars funktion och recipientpåverkan genom miljöövervakning. Resultaten bör användas som underlag för fortsatt prioritering och utveckling av kommunens dagvattenhantering.

Kommunen behöver inte ta fram ett särskilt planeringsdokument för dagvatten. Det avgörande är att det finns en samlad, långsiktig och sektorsövergripande planering som tydligt redovisar hur dagvattnets påverkan på vattenförekomster ska minska, vilka åtgärder som behöver genomföras samt hur arbetet bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas.

b) Samordning mellan kommunens ansvarsområden

För att planeringen och genomförandet av dagvattenåtgärder ska bli effektiva behöver arbetet bedrivas förvaltningsövergripande. Dagvattenfrågor berör flera kommunala ansvarsområden och verksamheter, vilket ställer krav på en tydlig intern samordning för att undvika oklara ansvarsförhållanden och säkerställa att åtgärder planeras och genomförs på ett effektivt sätt.

Samordningen bör omfatta bland annat vattentjänstplanering, VA-utbyggnad, tillsyn, miljöprövning, fysisk planering, klimatanpassning, miljöövervakning och

investeringsplanering. Översiktsplanering, detaljplanering och vattentjänstplanering behöver samordnas så att ny exploatering inte ökar belastningen på redan påverkade vattenförekomster. Behovsutredningar enligt lagen om allmänna vattentjänster bör genomföras regelbundet och utgöra en integrerad del av kommunens långsiktiga planering.

I kommuner där VA-verksamheten bedrivs i bolagsform behöver även det kommunala VA-bolaget involveras i arbetet. Samordningen behöver dessutom omfatta externa verksamhetsutövare som ansvarar för betydande dagvattenutsläpp, såsom industrier, större verksamhetsområden, Trafikverket och andra infrastrukturförvaltare. Eftersom dessa aktörer ofta har ett eget ansvar för dagvattenhanteringen enligt miljöbalken är samverkan viktig för att säkerställa att rätt åtgärder genomförs av rätt aktör.

Samordningen bör, liksom planeringen, utgå från avrinningsområden snarare än organisatoriska gränser. Ett sådant arbetssätt ger en samlad förståelse för var påverkan uppstår, hur vatten transporteras genom landskapet och vilka åtgärder som ger störst effekt för vattenmiljön. Det skapar bättre förutsättningar att prioritera resurser, samordna kommunala insatser och koppla arbetet till de åtgärdsbehov som identifierats inom vattenförvaltningen.

Miljökvalitetsnormerna för vatten och de underliggande analyserna för dem finns presenterade i Vatteninformationssystem Sverige (VISS). Dessa ska användas som underlag för att bedöma vad som krävs för att följa miljökvalitetsnormerna för vatten inom ramen för VA-planeringen. Riskbedömningen anger om det finns en påverkan som behöver åtgärdas för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas.

Som stöd för kommunernas arbete finns följande vägledningar: Svenskt Vatten Vägledning vid framtagande av vattentjänstplan – komplettering av VA-plan, som ger stöd för arbetet med de vattentjänstplaner som kommunerna enligt lag ska ta fram.

Naturvårdsverket har tagit fram en vägledning om Hållbar dagvattenhantering, som stödjer kommunernas arbete med att kartläggning och framtagande av handlingsplaner, förebygga översvämningar, minska föroreningsbelastningen och främja en hållbar hantering av dagvatten.

Därutöver finns digitala åtgärdsunderlag framtagna av berörda myndigheter, vilka utgör ett viktigt stöd vid analyser, prioriteringar och framtagande av åtgärder inom kommunens vattenförvaltning och VA-planering.

Sammanhang
Åtgärden är ny i Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033.

Denna åtgärd kompletterar kommunens åtgärd 5 - *Hänsyn till miljökvalitetsnormer och skyddet av kvaliteten på dricksvatten i vattentjänstplaner och andra planer inom VA-området, som finns i Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033*. Där med ska denna åtgärd planeras och genomföras tillsammans med kommunernas åtgärd 5.

3.5. Tillsyn

DMÖ 5 Kommunerna – Behovsutredning och tillsynsplanering för verksamheter med utsläpp av näringsämnen

Denna åtgärd kompletterar Kommunernas åtgärd 2 Miljötillsyn och prövning som finns i Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033. Därmed ska denna åtgärd planeras och genomföras tillsammans med kommunernas åtgärd 2.

Kommunerna som berörs av detta delåtgärdsprogram ska, inom ramen för sitt tillsynsansvar enligt 26 kap. miljöbalken och miljötillsynsförordningen (2011:13), ta fram och årligen uppdatera en behovsutredning och en tillsynsplan så att miljökvalitetsnormerna för ytvatten ska kunna följas.

Behovsutredning, tillsynsplan samt andra relevanta planeringsunderlag ska utformas så att tillsynens planering, inriktning och genomförande baseras på miljökvalitetsnormerna för vatten och identifierade åtgärdsbehov, så att miljökvalitetsnormerna för ytvatten ska kunna följas och näringsbelastningen till kusten ska minska.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med berörd länsstyrelse.

Åtgärden är ny i Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033. Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter att Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033 beslutats och därefter genomföras löpande.

Motivering
Övergödning är en av de största orsakerna till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs i kustvattenförekomster längs Egentliga Östersjön. Betydande delar av näringsbelastningen kommer från verksamheter som omfattas av kommunernas tillsyn, nämligen jordbruk, små avlopp, dagvatten och miljöfarliga verksamheter.

Texten ska kompletteras med vilka kommuner och län som omfattas av åtgärden samt en beskrivnings av hur urvalet har gjorts, vilka vattenförekomster som berörs och metod.

Kommunerna har valts ut utifrån dokumenterad påverkan på övergödningssituationen i kustvattenförekomster från minst en av de fyra tillsynskategorier som omfattas av åtgärden.

Kommunerna har därefter följts upp utifrån fem kriterier för hur tillsynens planering, inriktning och genomförande bör utformas för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska beaktas (se avsnittet Genomförande, " Kriterier för tillsynens planering, inriktning och genomförande"). De kommuner som bedömts inte uppfylla kriterierna omfattas av denna åtgärd.

Uppföljningen visar att miljökvalitetsnormerna för vatten i flera fall inte utgör en tillräckligt tydlig grund för tillsynens inriktning och omfattning. Brister finns bland annat i kopplingen mellan riskanalys, prioritering av tillsyn och de

vattenförekomster där åtgärdsbehovet är störst. Detta innebär en risk att tillsynsresurser inte används där de ger störst miljönytta. Åtgärden syftar därför till att stärka denna koppling.

Genom att planera tillsynen utifrån miljökvalitetsnormerna för vatten kan tillsynsresurserna i högre grad riktas dit åtgärdsbehovet är störst. Åtgärden bidrar därmed till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.

Kommunerna har tillsynsansvar enligt 26 kap. miljöbalken och miljötillsynsförordningen (2011:13) för de verksamheter och anläggningar som omfattas av åtgärden. Kommunerna har därmed ansvar och mandat att styra tillsynens inriktning och omfattning utifrån identifierade åtgärdsbehov och miljökvalitetsnormerna för vatten.

Genomförande
I behovsutredningen, tillsynsplanen och andra relevanta planeringsunderlag ska kommunen beakta de tillsynskategorier som ligger till grund för urvalet av kommuner enligt åtgärden. Kommunen ska använda miljökvalitetsnormer för vatten, riskbedömningar och identifierade åtgärdsbehov som underlag för planering, inriktning och genomförande av tillsynen. Tillsynen ska i högre grad inriktas mot de tillsynsobjekt och avrinningsområden där tillsyn bedöms kunna bidra till att minska näringsbelastningen till berörda vattenförekomster.

Riskbedömningar och miljökvalitetsnormer för berörda vattenförekomster finns redovisade i Vatteninformationssystem Sverige (VISS) och ska användas som underlag för kommunens tillsynsplanering.

Kommunernas planering, inriktning och genomförande ska utformas och följas upp enligt följande kriterier:

Dessa kriterier omfattar små avlopp, dagvatten, U-verksamheter inom jordbruk samt annan miljöfarlig verksamhet med utsläpp till vatten som bidrar till övergödning (se bilaga 6 Tillsynskategorier som omfattas av kriterierna).

h) *Tillsynsunderlag*

Samtliga tillsynsobjekt är identifierade, införda i register och har geografiska lägesangivelser. Registret över dessa verksamheter och anläggningar gås igenom vart tredje år inför framtagande av ny behovsutredning för att säkerställa att registret, inklusive geografiska lägesangivelser, är aktuellt.

i) *Prioritering av tillsyn*

Prioritering av tillsyn sker riskbaserat. Urval och prioritering baseras på att tillsyn riktas mot objekt som är belägna i avrinningsområden till vattenförekomster som inte uppnår god status.

j) *Tillsynsintervall*

Tillsynsintervall för varje enskilt objekt fastställs utifrån en individuell riskanalys med koppling till MKN för vatten. Alla objekt inom jordbruk (U) i avrinningsområden till vattenförekomster som inte uppnår god status inspekteras minst en gång per femårsperiod. Dagvatten och miljöfarlig verksamhet; alla objekt i

avrinningsområden till vattenförekomster som inte uppnår god status inspekteras minst en gång per treårsperiod. Små avlopp; riskklassning och tillsynsintervall enligt Havs- och vattenmyndigheten eller motsvarande modell, där MKN för vatten ingår

k) *Avvikelser, nedprioritering och resursbrist*

I tillsynsplanen ingår risk- och konsekvensbedömningar av hur nedprioriteringar eller resursbrist påverkar möjligheten att följa MKN för vatten. Bedömningarna, inklusive rekommendationer för budgetjusteringar, är kommunicerade till politisk nivå som underlag för budgetprocessen.

l) *Årlig uppföljning av behovsutredning och tillsynsplan*

Den årliga uppföljningen av behovsutredningen och tillsynsplanen innehåller:

- en bedömning av hur bristande eller utebliven tillsyn påverkar möjligheten att uppnå MKN för vatten, samt
- en handlingsplan med konkreta åtgärder och resursbehov för att korrigera bristerna i nästkommande års tillsynsplan.

Kommunerna ska genomföra åtgärden i samverkan med berörd länsstyrelse. Tillsynsvägledningen enligt DMÖ 6 ska stödja kommunerna i att utveckla en riskbaserad tillsyn och bidra till en enhetlig tillämpning av miljökvalitetsnormerna för vatten, med utgångspunkt i identifierade åtgärdsbehov i berörda avrinningsområden.

Det är viktigt att kommunen integrerar klimatanpassningsperspektivet i arbetet med behovsutredningar och tillsynsplaner. Åtgärder som minskar näringsläckage kan samtidigt bidra till ökad motståndskraft mot effekterna av ett förändrat klimat och skapa synergier mellan vattenförvaltning och klimatanpassning.

Sammanhang
Åtgärden är ny i Delåtgärdsprogrammet och kompletterar Kommunernas åtgärd 2 - Miljötillsyn och prövning i Åtgärdsprogrammet för vatten 2028–2033 genom att tydliggöra hur kommunernas planeringsunderlag för tillsyn ska utformas för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska få genomslag i tillsynens planering, inriktning och genomförande.

DMÖ 6 kompletterar åtgärden genom länsstyrelsernas vägledning och uppföljning av kommunernas planeringsunderlag för tillsyn.

DMÖ 6 Länsstyrelserna – Vägledning och uppföljning av kommunernas planeringsunderlag för tillsyn

Denna åtgärd kompletterar Länsstyrelsernas åtgärd 4 - Vägledning till kommuner om deras tillsyn, prövning och egenkontroll i Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033. Därmed ska denna åtgärd planeras och genomföras tillsammans med länsstyrelserna åtgärd 4.

Länsstyrelserna som berörs av detta delåtgärdsprogram ska, inom ramen för sitt tillsynsvägledande ansvar enligt miljöbalken och miljötillsynsförordningen (2011:13), vägleda och följa upp de kommuner som omfattas av DMÖ 5 i arbetet med behovsutredning, tillsynsplan och andra relevanta planeringsunderlag för den kommunala tillsynen, så att miljökvalitetsnormerna för ytvatten ska kunna följas.

Vägledningen och uppföljningen ska stödja kommunerna i att utforma och använda planeringsunderlagen så att tillsynens planering, inriktning och genomförande baseras på miljökvalitetsnormerna för vatten och identifierade åtgärdsbehov, så att miljökvalitetsnormerna för ytvatten ska kunna följas och näringsbelastningen till kusten ska minska.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med berörda kommuner och inom ramen för länsstyrelsernas tillsynsvägledande ansvar.

Åtgärden är ny i Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter att Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033 beslutats och ska därefter genomföras löpande.

Motivering

Länsstyrelserna har ett tillsynsvägledande ansvar enligt miljöbalken och miljötillsynsförordningen (2011:13) och har därmed ansvar och mandat att vägleda och följa upp kommunernas tillsyn inom de områden som omfattas av åtgärden.

Uppföljningen inom delåtgärdsprogrammet visar att det finns behov av ökad vägledning och uppföljning för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska få tillräckligt genomslag i kommunernas tillsyn. För kommunerna som omfattas av DMÖ 5 finns därför ett identifierat behov av stöd i att omsätta miljökvalitetsnormerna och åtgärdsbehov i planering, inriktning och genomförande av tillsynen.

Länsstyrelsernas tillsynsvägledning är ett viktigt verktyg för att stödja denna utveckling. Genom samordning, uppföljning och erfarenhetsutbyte kan länsstyrelserna bidra till en mer enhetlig tillämpning och till att tillsynen prioriteras utifrån risk och identifierade åtgärdsbehov.

Genomförande

Länsstyrelserna ska inom ramen för sin tillsynsvägledning följa upp kommunernas planeringsunderlag för tillsyn utifrån kriterierna i DMÖ 5. Uppföljningen ska ligga till grund för dialog med kommunerna och för prioritering av tillsynsvägledande

insatser.

Tillsynsvägledningen ska anpassas till kommunernas behov och omfatta bland annat:

- riskklassning och prioritering av tillsyn,
- bedömning av tillsynsintervall,
- uppföljning av genomförd tillsyn och dess effekt på möjligheten att följa miljökvalitetsnormerna.

Länsstyrelserna bör planera tillsynsvägledningen sektorsövergripande och utgå från identifierade åtgärdsbehov i berörda avrinningsområden.

Länsstyrelserna ska främja erfarenhetsutbyte mellan kommunerna och sprida exempel på arbetssätt som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten beaktas i kommunernas planeringsunderlag för tillsyn.

Länsstyrelserna bör vid behov samverka med berörda nationella myndigheter för att säkerställa en ändamålsenlig och enhetlig tillsynsvägledning.

Sammanhang
Åtgärden är ny i Delåtgärdsprogrammet och kompletterar Länsstyrelsernas åtgärd 4 - Vägledning till kommuner om deras tillsyn, prövning och egenkontroll i Åtgärdsprogrammet för vatten 2028–2033 genom att avse särskild vägledning och uppföljning av kommunernas planeringsunderlag för tillsyn.

DMÖ 6 kompletterar DMÖ 5 genom att ge kommunerna stöd i tillämpningen av kriterierna och följa upp arbetet med planeringsunderlagen.

3.6. Stärkt samordning

DMÖ 7 Länsstyrelserna – Samordning av planering och genomförande av stödberättigade och frivilliga åtgärder för att minska övergödningen i kusten

Länsstyrelserna i Dalarnas-, Västmanlands-, Uppsala-, Stockholms-, Södermanlands-, Östergötlands-, och Örebro län ska, ska samordna arbetet med stödberättigade och frivilliga åtgärder för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas i distriktets kustvatten med avseende på övergödning.

För påverkan från jordbruket ska Länsstyrelserna särskilt prioritera Nyköpingåns, Hjälmaren- Eskilstunaåns, Arbågaåns, Sagåns, Tämnaråns, Olandsåns, Norrtäljeåns, Fyrisåns avrinningsområden, Stockholms läns kustområden och delar av Mälaren - Norrströms avrinningsområde.

För påverkan från dagvatten ska Länsstyrelserna särskilt prioritera Nyköpingåns, Hjälmaren – Eskilstunaåns, Tyresåns, Fyrisåns avrinningsområden, Stockholm läns kustområden och delar av Mälaren – Norrströms avrinningsområde.

Avrinningsområdenas avgränsning framgår av Bilaga X i Delförvaltningsplan mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten samt berörda länsstyrelser, kommuner, regioner och vattenorganisationer. Åtgärden ska genomföras med ett avrinningsområdesperspektiv.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter att delåtgärdsprogram mot övergödning 2028–2033 har beslutats och därefter genomföras löpande.

Motivering
I samtliga kustvattenförekomster i Norra Östersjöns vattendistrikt uppnås i dag inte miljökvalitetsnormerna för övergödande ämnen. I 95 % kustvattenförekomster i Norra Östersjöns vattendistrikt finns risk för att miljökvalitetsnormer följs med avseende på kusten.

Länsstyrelsen ska genomföra åtgärden inom ramen för sina olika uppgifter som behövs för att konkreta åtgärder ska kunna genomföras, såsom regional åtgärdssamordning eller liknande, fördelningen av ekonomiska stöd (exempelvis Lokala vattenvårdsprojekt (LOVA), Lokala naturvårdssatsningen (LONA), EU:s jordbruksstöd (CAP), rådgivning (exempelvis inom Greppa näringen) samt en effektiv hantering av ärenden enligt miljöbalken och kulturminneslagen. Åtgärden behöver också samordnas med genomförandet av Länsstyrelsernas åtgärd 1 i Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033.

Länsstyrelsen ska genomföra åtgärden inom ramen för sina olika uppgifter som behövs för att planera och/eller genomföra åtgärder, såsom regional åtgärdssamordning, fördelningen av ekonomiska stöd (exempelvis LOVA, LONA, CAP) samt rådgivning, hantering ärenden enligt miljöbalken och kulturminneslagen.

Åtgärden behöver också samordnas med genomförandet av Länsstyrelsernas åtgärd 1 i åtgärdsprogram för vatten 2028–2033.

Genomförande

Länsstyrelserna har flera olika funktioner som bidrar till det stödberättigade och frivilliga åtgärdsarbetet för att minska övergödningen från jordbruk och dagvatten. En av de viktigaste funktionerna för åtgärdsarbetet är åtgärdssamordning tillsammans med de olika uppdrag länsstyrelserna har kopplat till rådgivning, fördelning av ekonomiska stöd och samverkan med kommuner, regioner och vattenråd eller likande organisationer. Länsstyrelsen är också viktigt för att stötta och driva samverkan med länets kommuner och region för att nå samhälleliga mål, såsom miljömålen.

Länsstyrelserna behöver samordna sina olika roller i åtgärdsarbetet för att få till ett kostnadseffektivt åtgärdsarbete, så att övergödningen av kustvattenförekomster ska minska. Det innefattar till exempel

- Framtagande och spridning kunskapsunderlag om kostnadseffektivt åtgärdsarbete för att nå miljökvalitetsnormerna för vatten i länet
- Samordna länsstyrelsens olika strategiska roller i det frivilliga åtgärdsarbetet, som till exempel våtmarkssamordning, restaurering och miljömålssamordning
- Samverka med kommuner, vattenorganisationer, Greppa Näringen och andra lokala åtgärdssamordnare i de prioriterade områdena
- Verka för att lokal åtgärdssamordning finns i områden där det behövs åtgärder för att följa miljökvalitetsnormerna gällande övergödning i kusten.
- Samordning med genomförandet av åtgärd 1 (övergripande planering), 6 (rådgivning inklusive Greppa Näringens arbete) och 8/9 (information och prioritering av olika stödformer (till exempel LOVA, LONA och CAP)
- Samordna kommunikation och hantering av ärenden enligt miljöbalken och kulturminneslagen

Vid behov samordna processen med handläggning av olika lagrum för åtgärder som behöver hanteras enligt MB och/eller KML, till exempel genom tidig samordning av ärendehantering då flera lagrum behövs, samordnad dialog med verksamhetsutövare och informationsinsatser om formkrav och process.

- Åtgärden bör genomföras integrerat med genomförandet av Länsstyrelsens åtgärder i Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033.

Greppa näringen spelar en nyckelroll i att nå ut till lantbrukare med rådgivning och stöd för att genomföra åtgärder. Genom att samordna Greppa näringens arbete med länsstyrelsens åtgärdssamordning kan åtgärderna riktas mot de områden där de gör störst nytta för att följa miljökvalitetsnormerna. Detta inkluderar att:

- Identifiera behov av åtgärder på gårdsnivå i prioriterade avrinningsområden.
- Underlätta ansökningsprocesser för ekonomiska stöd (till exempel CAP, LOVA).

- Följa upp genomförda åtgärder för att säkerställa att de bidrar till att minska övergödningen."

Åtgärden behöver också samordnas med andra relevanta uppdrag som syftar till att driva åtgärdsarbete för att följa miljökvalitetsnormerna för vatten.

I genomförandet av åtgärden behöver Länsstyrelsen också söka synergier och undvika intressekonflikter med arbetet med klimatanpassning.

Inom ramen för regeringsuppdraget om delåtgärdsprogram kommer Länsstyrelsen i Stockholms län ta fram/sammanställa stöd för lokal åtgärdssamordning.

Stödet kommer att publiceras på: mer information senare.

Sammanhang
Åtgärdsprogrammen innehåller i flera fall en sammanhängande kedja av åtgärder som tillsammans behöver genomföras för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas. Stöd för att genomföra denna åtgärd förväntas främst komma från *Havs- och vattenmyndigheten åtgärd 9 – information och kunskapsförmedling gällande åtgärdssamordning* i Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033.

Stöd från centrala myndigheter för att genomföra åtgärden finns även i

- Havs- och vattenmyndighetens åtgärd 3 - Vägledning om internbelastning
- Havs- och vattenmyndighetens åtgärd 9 – Fysiska åtgärder med medel från LOVA
- Jordbruksverkets åtgärd 2 – Rådgivning om näringsläckage, växtskyddsmedel och fysisk påverkan
- Jordbruksverkets åtgärd 5 – Fysiska åtgärder med medel från den gemensamma jordbrukspolitiken
- Naturvårdsverket 7 – Fysiska åtgärder med medel från LONA

Åtgärden behöver internt på länsstyrelsen samordnas med

- Länsstyrelserna åtgärd 1 - Övergripande planering för åtgärdsprogrammets genomförande
- Länsstyrelserna åtgärd 6 - Rådgivning om påverkan från jordbruk
- Länsstyrelserna åtgärd 9 – Prioritering av ersättning för övergödningsåtgärder

4. Konsekvenser av Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033

I detta avsnitt visas de sammanlagda kostnaderna för åtgärderna i delåtgärdsprogrammet. Detta är uppskattade kostnader och kan komma att skilja sig från faktiska kostnader, beroende på hur åtgärdsmyndigheterna väljer att utforma åtgärderna.

4.1. Begreppsförklaringar för kommande avsnitt

Nedan förklaras några begrepp som används i de kommande avsnitten.

- Referensalternativ. Kostnad för åtgärder som genomförs utan åtgärdsprogram, det vill säga kostnader för åtgärder som genomförs oberoende av åtgärdsprogrammet. ”Business as usual” är också ett vanligt förekommande uttryck för detta.
- Åtgärdsalternativ. Kostnad för åtgärder som följer av åtgärdsprogrammet. Totala åtgärdsomfattningen minus referensalternativet. Det inkluderar även åtgärder inom befintlig lagstiftning men som av olika anledningar inte genomförts. Kostnaderna bygger på att myndigheter och kommuner implementerar de styrmedel som anges i konsekvensanalysen. Ansvariga åtgärdsmyndigheter kan ersätta de föreslagna åtgärderna med andra åtgärder som de finner mer lämpliga.
- Administrativa åtgärder. Åtgärder som ska genomföras av myndighet eller kommun och är av administrativ karaktär som till exempel att ta fram en vägledning eller genomföra tillsyn.

4.2. Åtgärder och antagande om implementering samt kostnader

Ett av delåtgärdsprogrammets huvudsakliga syften är att öka åtgärdstakten, för att säkerställa att målen enligt Vattendirektivet nås. Mycket arbete görs självklart redan, där verksamhetsutövare, enskilda och myndigheter vidtar åtgärder för att följa miljökvalitetsnormerna men också annan lagstiftning. Denna befintliga åtgärdstakt antas fortlöpa oavsett delåtgärdsprogrammet, och utgör därför det referensalternativ som delåtgärdsprogrammet jämförs med. Vattenmyndigheten har uppskattat den faktiska åtgärdstakten för arbetet med fysiska åtgärder så långt det varit möjligt, med hjälp av rapporter och databaser där åtgärder registreras av kommuner och länsstyrelser. För tillsyn har Vattenmyndigheten huvudsakligen utgått från den rapportering av tillsyn enligt Miljöbalken som länsstyrelserna rapporterar in till Naturvårdsverket årligen. Kostnaderna för delåtgärdsprogrammet antas vara skillnaden mellan det åtgärdsbehov som Vattenmyndigheterna har uppskattat krävs för att följa miljökvalitetsnormerna, och referensalternativets befintliga åtgärdstakt.

4.2.1. Kostnader

All ekonomisk analys har som utgångspunkt att resurserna är knappa. Delåtgärdsprogrammet består av styrmedelsåtgärder riktade till länsstyrelser och kommuner. Styrmedelsåtgärderna är formulerade efter respektive, länsstyrelse eller kommuns ansvarsområde och myndighetsutövning. För att kunna beräkna kostnaderna av genomförandet av Delåtgärdsprogram mot övergödning i Egentliga Östersjön 2028–2033 har Vattenmyndigheten utgått från schablonkostnader. Schablonkostnader för myndigheternas åtgärder är baserade på underlag från myndigheter, bland annat information från myndigheters årsredovisningar och rapportering av tillsynsbehov och genomförd tillsyn.

4.3. Kostnader för administrativa åtgärder

Kostnader för administrativa åtgärder uppstår hos de myndigheter som berörs av delåtgärdsprogrammet och innefattar kostnader för att ta fram vägledningar, styrmedel och utföra tillsyn för att miljökvalitetsnormerna ska följas.

De totala kostnaderna för att genomföra samtliga administrativa åtgärder i delåtgärdsprogrammet uppgår till cirka 11 miljoner kronor över vattenförvaltningscykeln 2028–2033. Samtliga schabloner och förklaring för schablonerna presenteras i underlagsrapporten *Kostnader för administrativa åtgärder – underlag för Åtgärdsprogram 2028–2033*[2]

4.3.1. Rapportering

Inom rapportering finns det en åtgärd som riktar sig till kommunerna och länsstyrelserna i distriktet. Åtgärden genomförs genom besvarande av enkätfrågor. Åtgärden bedöms inte innebära någon ytterligare kostnad.

Alla länsstyrelser och kommuner - DMÖ 1
Åtgärden syftar till att länsstyrelserna och kommunerna i distriktet ska rapportera genomförandet av åtgärderna inom delåtgärdsprogrammet. Då åtgärden främst syftar till att länsstyrelser och kommuner ska besvara en enkät bedöms inte åtgärden innebära någon kostnad. Kostnaden för åtgärden bedöms vara noll kronor.

4.3.2. Avloppsreningsverk

Inom avloppsreningsverk finns det två åtgärder som riktar sig till kommunerna och länsstyrelserna i distriktet.

Kommunerna - DMÖ 2
Kommunernas åtgärd är ett tillägg till kommunernas åtgärd 2 i Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033. Åtgärden syftar till att kommunerna ska utreda villkor för avloppsreningsverk och IED-industrier. Kostnaden för att utreda reningsverk och industrier uppskattas till cirka 5 600 kronor per objekt, vilket motsvara ett tillsynsbesök.

[2] Underlagsrapporterna återfinns i referensbiblioteket i VISS.

I distriktet finns det 32 B-verksamheter med kommunen som huvudman. Kostnaden för åtgärden uppskattas där med till 0,179 miljoner kronor i Norra Östersjöns vattendistrikt.

Länsstyrelserna - DMÖ 3
Länsstyrelsernas åtgärd är ett tillägg till länsstyrelsernas åtgärd 2 i Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033. Åtgärden syftar på samma sätt som DMÖ 2 till att utreda villkor för avloppsreningsverk och IED-industrier. Kostnaden för att utreda reningsverk och industrier uppskattas till cirka 5 600 kronor per objekt, vilket motsvara ett tillsynsbesök.

I distriktet finns det 18 B-verksamheter och 2 IED industrier med länsstyrelserna som huvudman. Kostnaden för åtgärden uppskattas där med till 0,112 miljoner kronor i Norra Östersjöns vattendistrikt.

4.3.3. Dagvatten

Inom dagvatten finns det en åtgärd som riktar sig till kommunerna.

Kommunerna - DMÖ 4
Kommunernas åtgärd agerar som ett komplement till kommunernas åtgärd 5 i Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033. Åtgärder syftar till att kommunerna som berörs av delåtgärdsprogrammet ska planera och samordna sitt arbete med dagvatten. Åtgärden är ett komplement till kommunernas åtgärd 5 i Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033 och syftar till att kommunerna i sina planer ska inkludera dagvatten. Kostnaden för åtgärden bedöms ingå i kommunernas åtgärd 5 i Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033, ingen ytterligare kostnad uppskattas i delåtgärdsprogrammet.

4.3.4. Tillsyn

Inom tillsyn finns det två åtgärder som riktar sig till kommunerna och länsstyrelserna

Kommunerna - DMÖ 5
Kommunernas åtgärd agerar som ett komplement till kommunernas åtgärd 2 i Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033. Åtgärden syftar till att kommunerna inom sitt tillsynsansvar, ska ta fram en behovsutredning och tillsynsplan så att miljökvalitetsnormerna för ytvatten ska kunna följas. Det har inte varit möjligt att uppskatta kostnaden för åtgärden.

Länsstyrelserna - DMÖ 6
Länsstyrelsernas åtgärd kompletterar länsstyrelsernas åtgärd 4 i Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033. Åtgärden syftar till att länsstyrelserna inom ramen för sitt tillsynsvägledande ansvar vägleda och följa upp kommunerna som omfattas av DMÖ 5. Åtgärden antas innebära att samtliga länsstyrelser som berörs av åtgärden behöver ta fram en vägledning. Kostnaden för en vägledning uppskattas till cirka 0,55 miljoner kronor.

Länsstyrelsernas som berörs av åtgärden är:

- Dalarna
- Stockholm
- Södermanland
- Uppsala
- Västmanland
- Örebro
- Östergötland

Den totala kostnaden för DMÖ 6 uppskattas därmed till cirka 3,85 miljoner kronor i Norra östersjöns vattendistrikt.

4.3.5. Stärkt samordning

Inom stärkt samordning finns det en åtgärd som riktar sig till Länsstyrelserna.

Länsstyrelserna - DMÖ 7
Länsstyrelsernas åtgärd riktar sig specifikt till sju länsstyrelser i Norra Östersjöns distrikt, som ska samordna arbetet med stödberättigade och frivilliga åtgärder för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas i distriktets kustvatten med avseende på övergödning. Länsstyrelsernas som berörs av åtgärden är:

- Dalarna
- Stockholm
- Södermanland
- Västmanland
- Uppsala
- Örebro
- Östergötland

Åtgärden innefattar flera delar, däribland att länsstyrelserna ska ta fram och sprida information om kostnadseffektivt åtgärdsarbete och samordning. Åtgärden antas innebära ytterligare en årsarbetskraft per länsstyrelse. Kostnaden för en årsarbetskraft är cirka 1 miljon kronor. Kostnaden för åtgärden inom Norra Östersjöns vattendistrikt uppgår till cirka 7 miljoner kronor.

4.4. Sammanfattning av kostnad per myndighet

I Tabell 4.1 sammanfattas kostnaderna för alla åtgärder i delåtgärdsprogrammet mot övergödning i Egentliga Östersjön för respektive myndighet. Kostnaderna fördelas på referens- och åtgärdsalternativ. Två åtgärder har inte varit möjligt att uppskatta, en åtgärd bedöms inte innebära någon ytterligare kostnad och en åtgärd bedöms ingå i Åtgärdsprogram för vatten 2028–2033. Tre åtgärder har varit möjligt att uppskatta kostnader för, DMÖ3/DMÖ4 och DMÖ 6. Totalkostnaden för åtgärderna inom delåtgärdsprogrammet uppgår till cirka 11 miljoner kronor.

Tabell 4.1 Sammanfattning av kostnader för Norra Östersjöns vattendistrikt. Kronor.

Myndighetsåtgärd	Referensalternativ	Åtgärdsalternativ
DMÖ 1 - Länsstyrelser och kommuner		Ingen kostnad
DMÖ 2 - Kommuner	0*	179 000
DMÖ 3 - Länsstyrelser	0*	112 000
DMÖ 4 - Kommuner		Ingen kostnad i delåtgärdsprogrammat
DMÖ 5 - Kommuner		Ej möjligt att uppskatta
DMÖ 6 - Länsstyrelser	0*	3 850 000
DMÖ 7 - Länsstyrelser		7 000 000
Totalt		11 141 000

*Kostnaden blir noll i referensalternativet, eftersom åtgärden inte skulle genomföras utan åtgärdsprogrammet

5. Referenser

Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland eV v Bundesrepublik Deutschland, Case C-461/13, ECLI:EU:C:2015:433 (Court of Justice of the European Union den 1 July 2015).

Europeiska kommissionen. (2019). *Rapport från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om genomförandet av vattendirektivet (2000/60/EG) och översvämningsdirektivet (2007/60/EG).* Bryssel: Europeiska kommissionen. Hämtat från https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2019/SV/COM-2019-95-F1-SV-MAIN-PART-1.PDF

Naturvårdsverket. (2008). *Handbok om åtgärdsprogram inom vattenförvaltning enligt förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.* Stockholm: Naturvårdsverket. Hämtat från https://www.havochvatten.se/download/18.276e7ae81443563a750483e/1395245673148/nv-handbok-2008-6-atgardsprogram-for-vattenforvaltningen.pdf

Regeringen. (den 3 december 2009). Prövning av vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. (*M2009/330/Na*, *M2009/3341/Na*, *M2009/3384/Na*, *M2009/3386/Na*, *M2009/3429/Na*, *M2009/3667/Na*). Miljödepartementet.

Regeringen. (den 16 oktober 2016). Prövning av vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för 2015-2021 enligt förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. *Regeringsbeslut* 1:9. Hämtat från https://www.regeringen.se/contentassets/3f11a20f9b3246878e7a3ea38ed1ea84/ny-katalog/beslut-om-provning-av-vattenmyndigheternas-forslag-till-atgardsprogram-for-2015-2021.pdf

Regeringen. (den 16 oktober 2016). Prövning av vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för 2015-2021 enligt förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön. *Regeringsbeslut* 1:9. Hämtat från https://www.regeringen.se/contentassets/3f11a20f9b3246878e7a3ea38ed1ea84/ny-katalog/beslut-om-provning-av-vattenmyndigheternas-forslag-till-atgardsprogram-for-2015-2021.pdf

Regeringen. (den 7 juni 2022). Vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för vatten. M2021/01783 (delvis), M2022/00641 (delvis), M2022/00906. Miljödepartementet.

Regeringen. (den 7 juni 2022). Vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för vatten 2021-2027. M2021/01783 (delvis), M2022/00641 (delvis), M2022/00906. Miljödepartementet.

SOU 2019:66. (2019). *En utvecklad vattenförvaltning.*

Vattendelegationsförordningen. (u.d.). Förordning (2017:872) om vattendelegationer.

Vattendirektivet. (u.d.). Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område.

Vattenförvaltningsförordning (2004:660). (u.d.). Hämtat från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/vattenforvaltningsforordning-2004660_sfs-2004-660

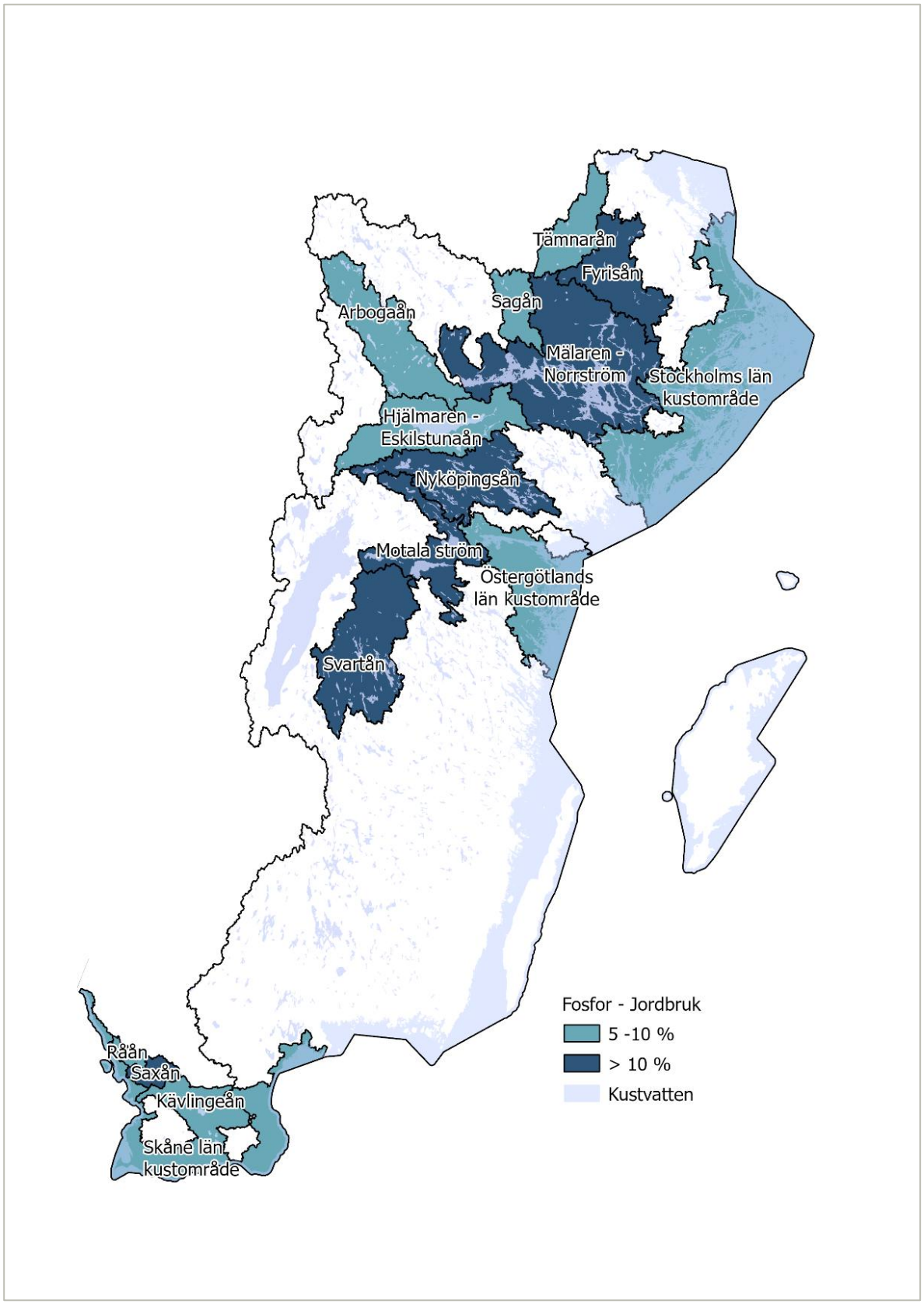
Vattenmyndigheten Södra Östersjön. (2016). *Del 4, Åtgärdsprogram 2016-2021: Åtgärder riktade till myndigheter och kommuner samt konsekvensanalys.* Kalmar: Länsstyrelsen Kalmar län. Hämtat från https://www.vattenmyndigheterna.se/download/18.7a5be1516b993d4f9b8de6a/1566388185877/S%C3%B6dra%20%C3%96stersj%C3%B6n%20Del%204%20F%C3%B6rvaltningsplan%20-%20%C3%85tg%C3%A4rdsprogram%202016-2021.pdf

Vattenmyndigheterna. (2026). *Digitala åtgärdsunderlag*. Hämtat från https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/arcgis/apps/storymaps/collections/4b2c652f971e4618a8be3a6b0ea63158 den 24 februari 2026

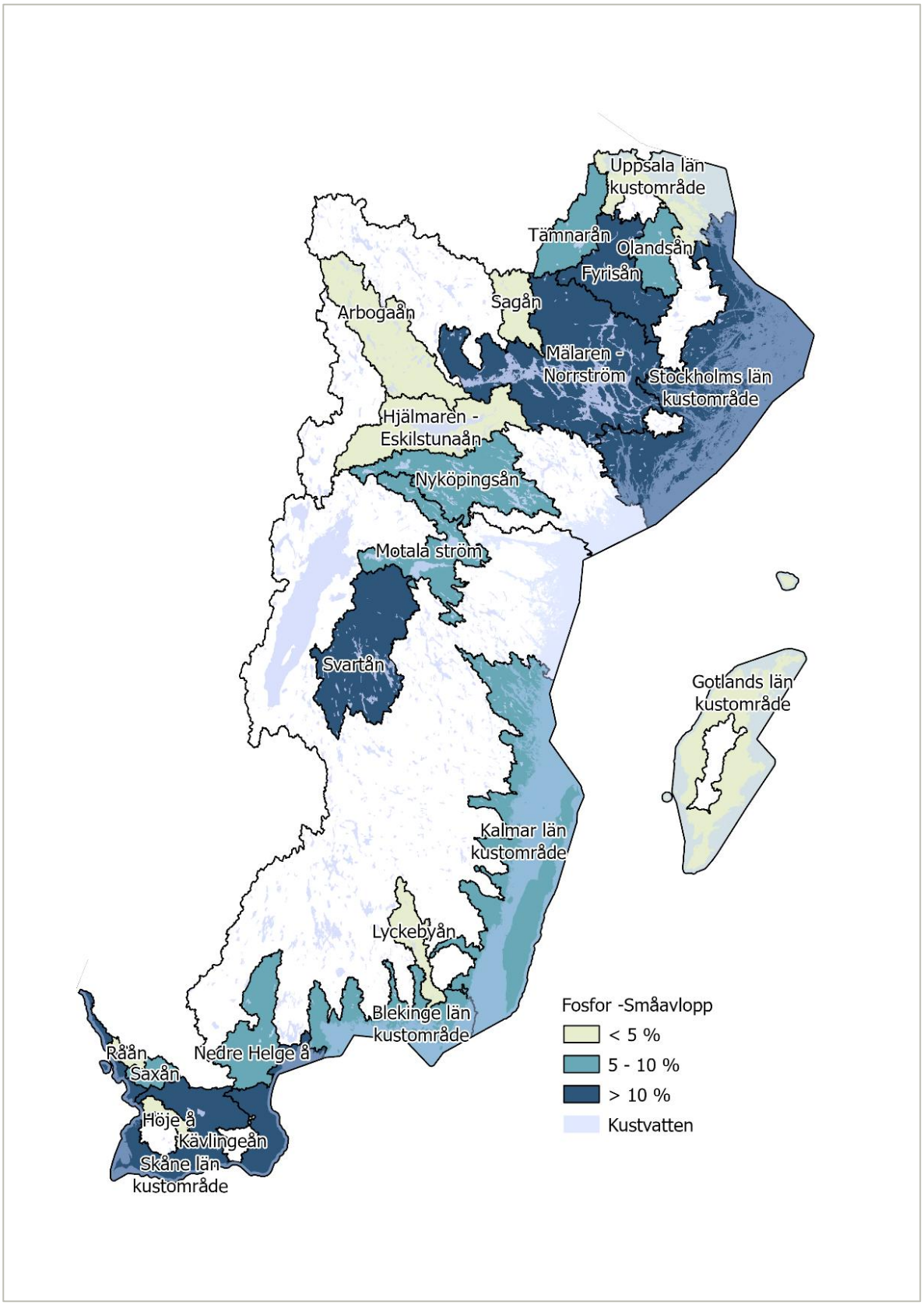
Vattenmyndigheterna. (2026). *Rapportering av arbetet med åtgärdsprogrammet*. Hämtat från https://www.vattenmyndigheterna.se/atgarder/rapportering-av-arbetet-med-atgardsprogrammet.html den 7 januari 2026

Bilaga 1 – Områden med prioriterade åtgärdsbehov per källa

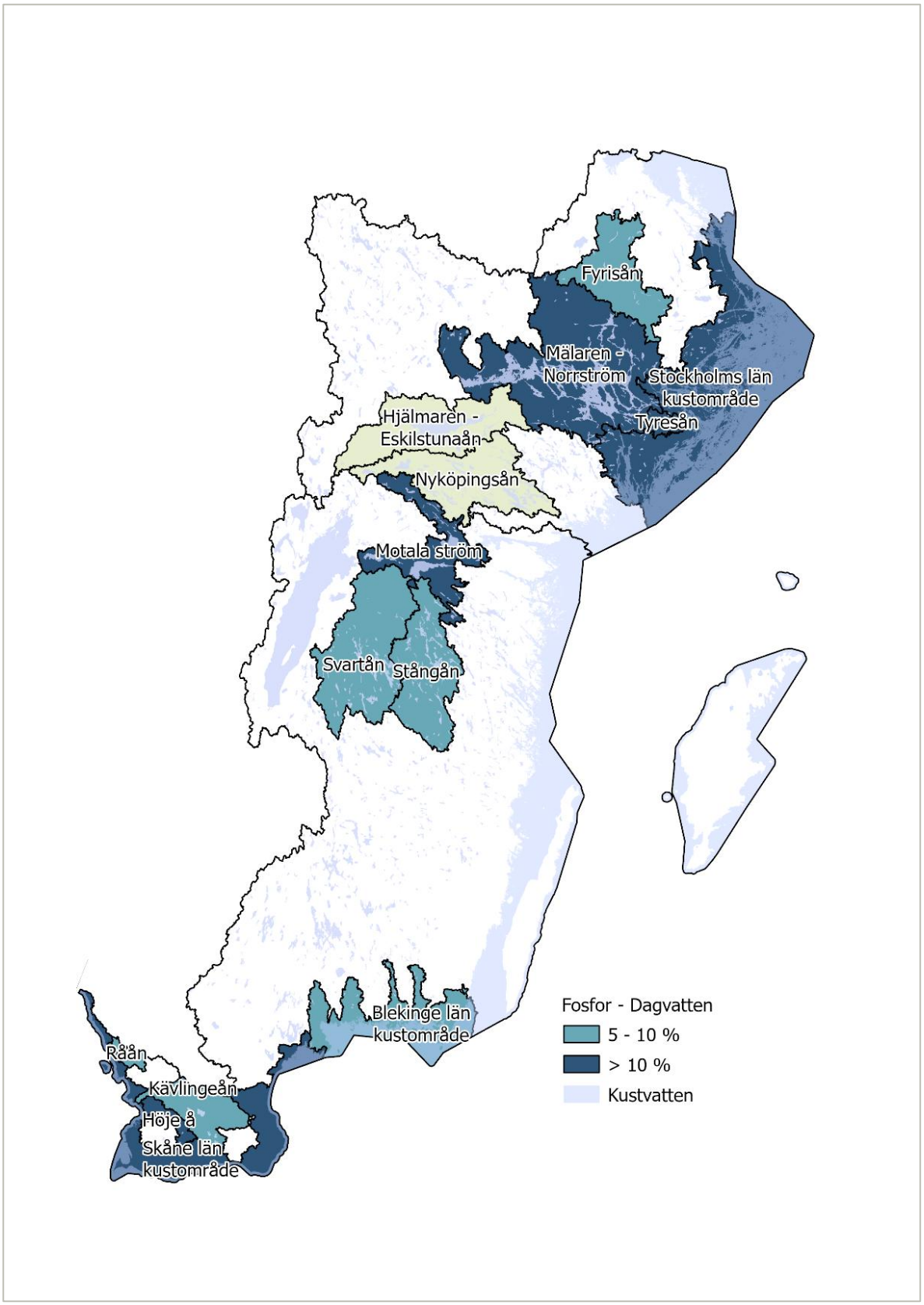
Nedan återfinns kartor där åtgärdsbehoven för fosfor respektive kväve fördelats och prioriterats mellan distriktens BARO:n (huvudavrinningsområden kombinerat med kustområden). Områdena är prioriterade utifrån de totala behoven per källa och distrikt, och täcker cirka 80 procent av behoven för respektive källa.

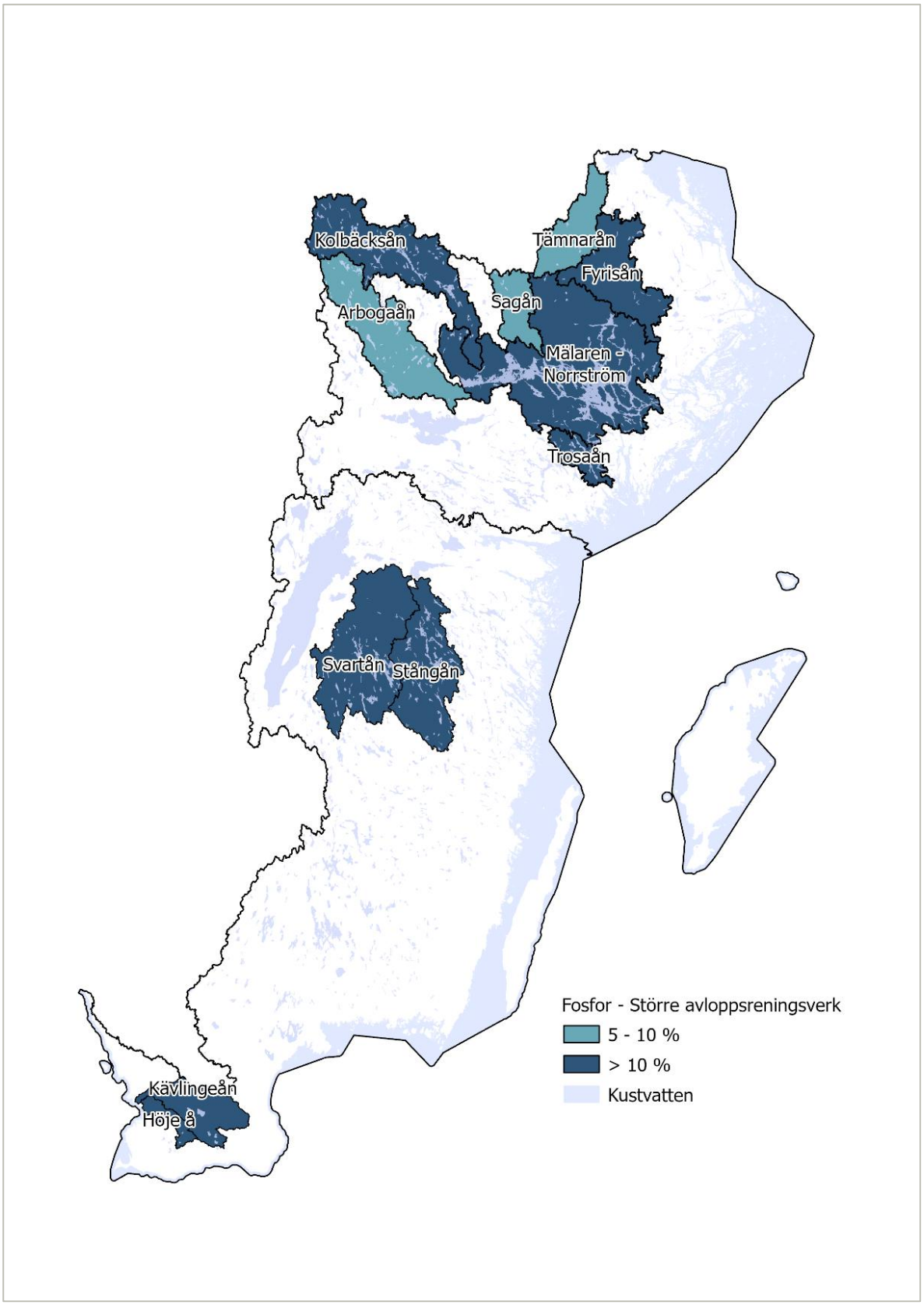
Karta 1. Åtgärdsbehov för fosfor från jordbruk, fördelat till BARO-områden. Kartan visar områden som tillsammans kan svara för 80 procent av det totala behovet från jordbruk inom respektive distrikt.

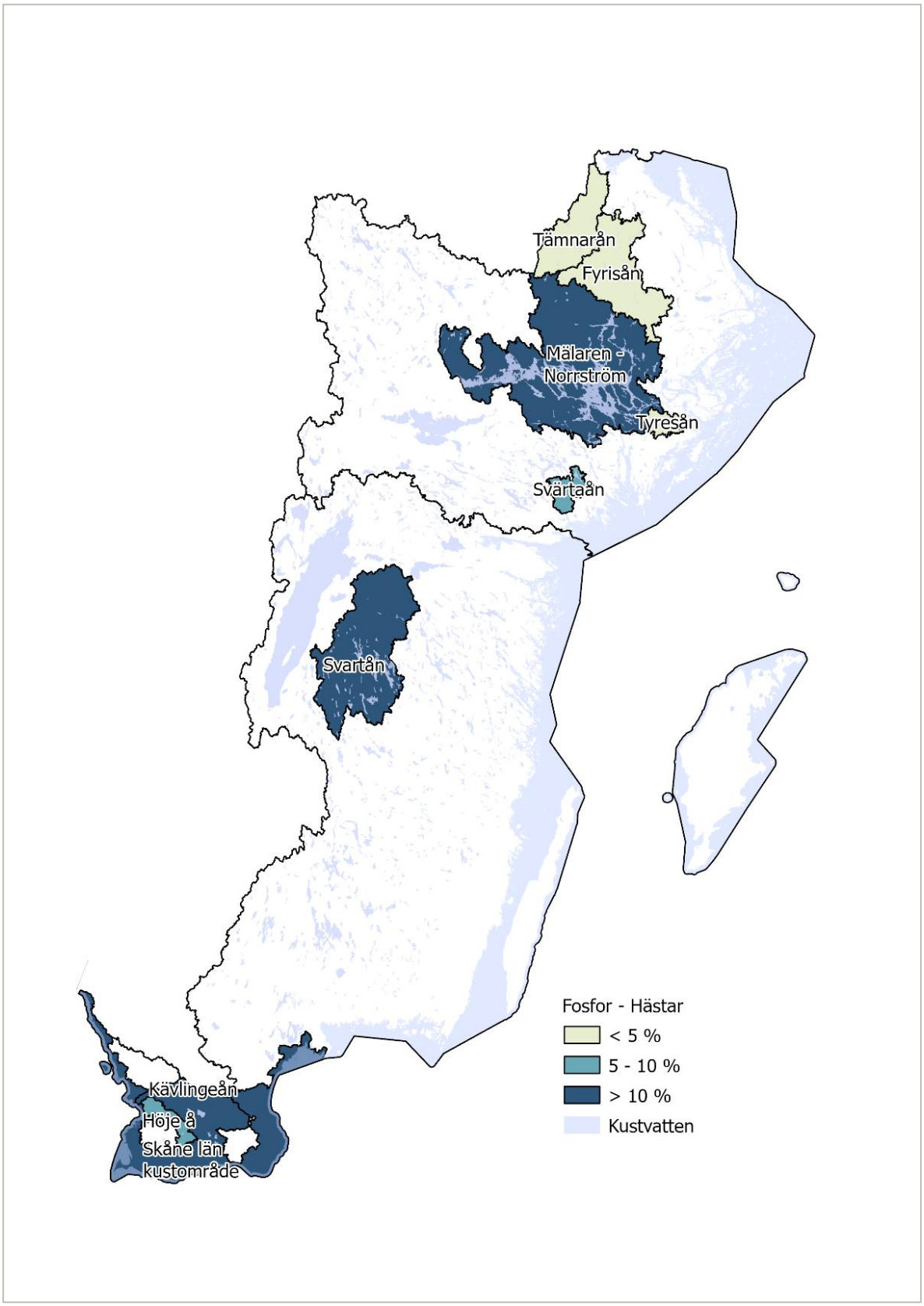
Karta 2. Åtgärdsbehov för fosfor från små avlopp, fördelat till BARO-områden. Kartan visar områden som tillsammans kan svara för 80 procent av det totala behovet från små avlopp inom respektive distrikt.

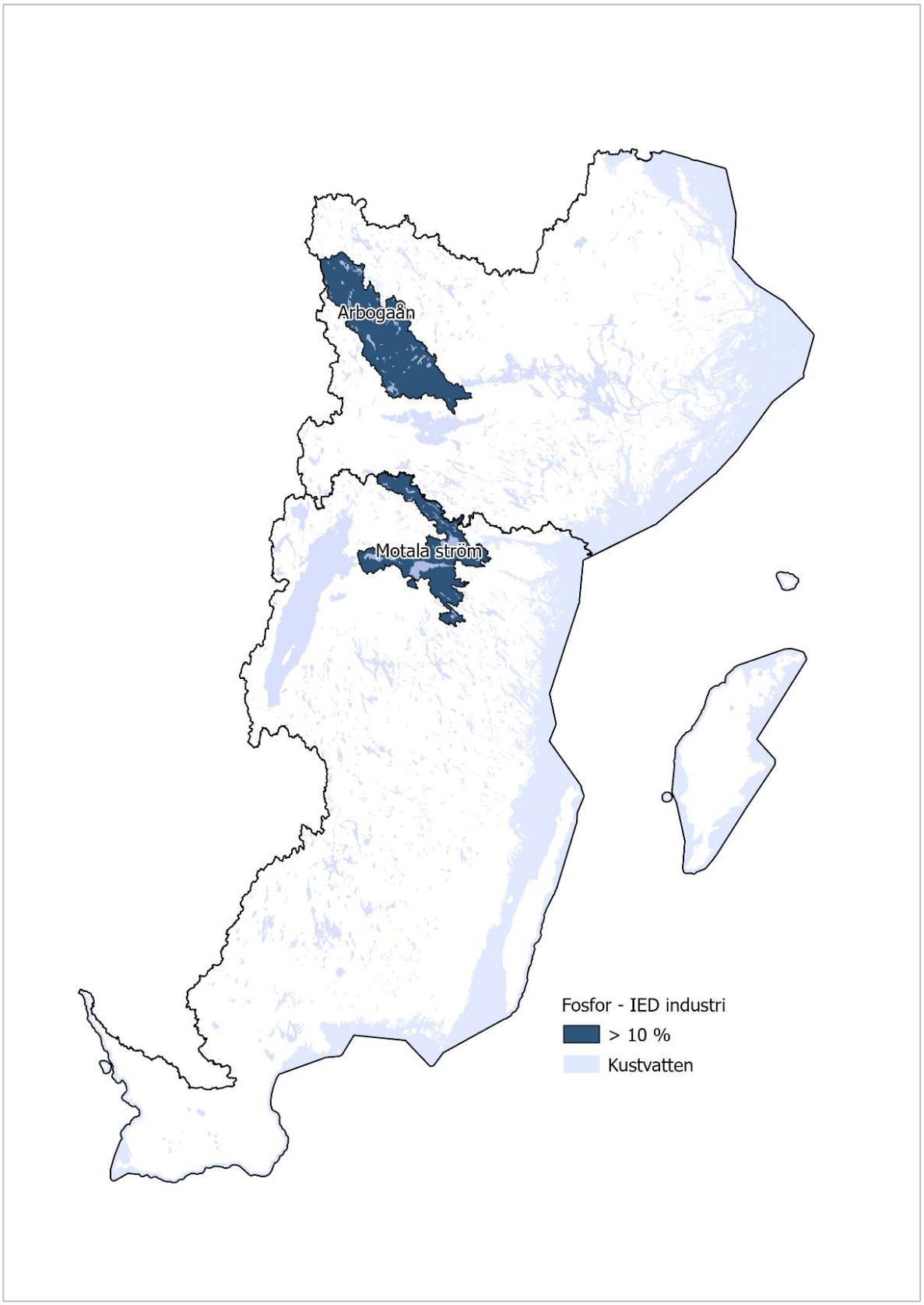
Karta 3. Åtgärdsbehov för fosfor från dagvatten, fördelat till BARO-områden. Kartan visar områden som tillsammans kan svara för 80 procent av det totala behovet från dagvatten inom respektive distrikt.

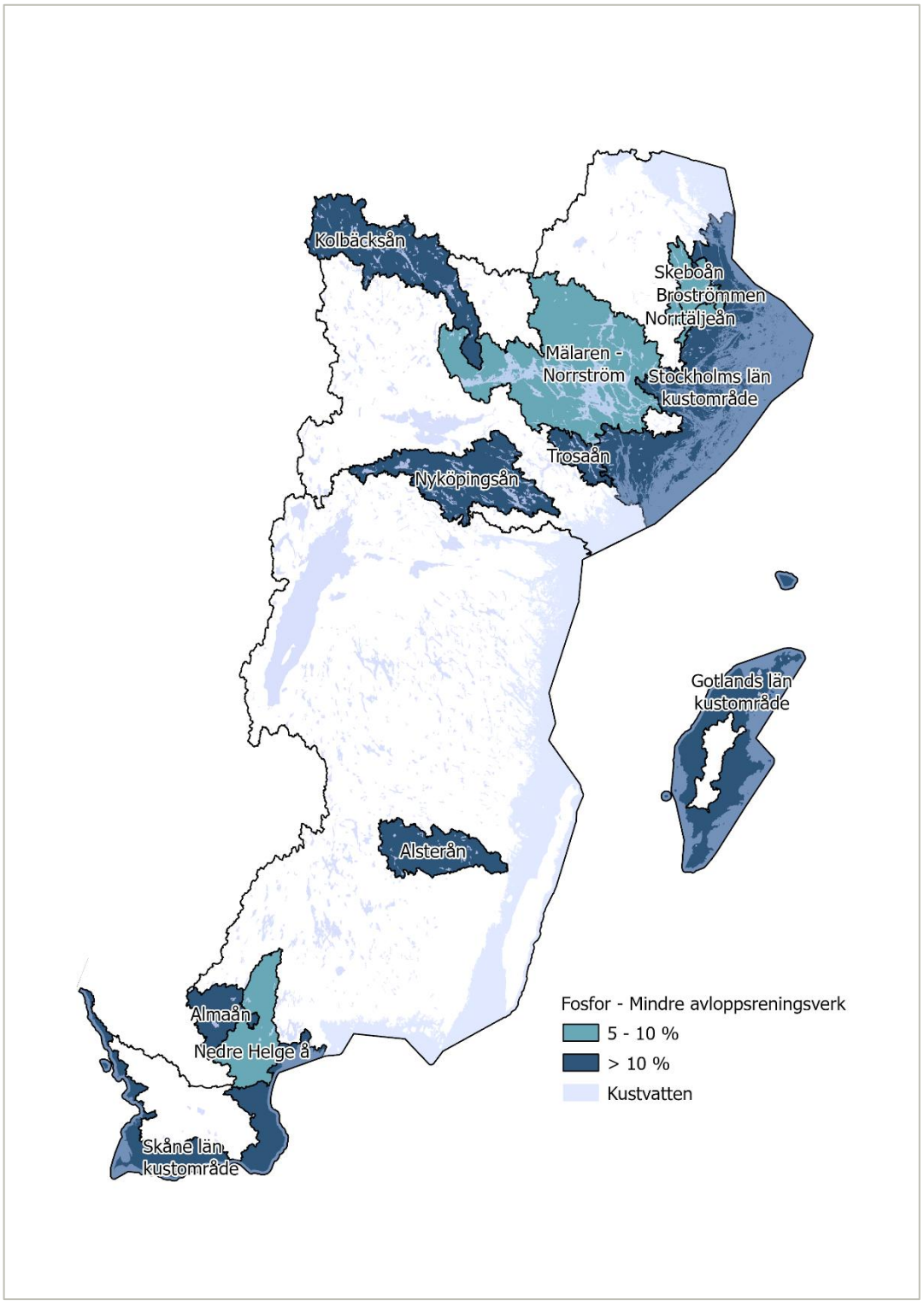
Karta 4. Åtgärdsbehov för fosfor från större avloppsreningsverk, fördelat till BARO-områden. Kartan visar områden som tillsammans kan svara för 80 procent av det totala behovet från större avloppsreningsverk inom respektive distrikt.

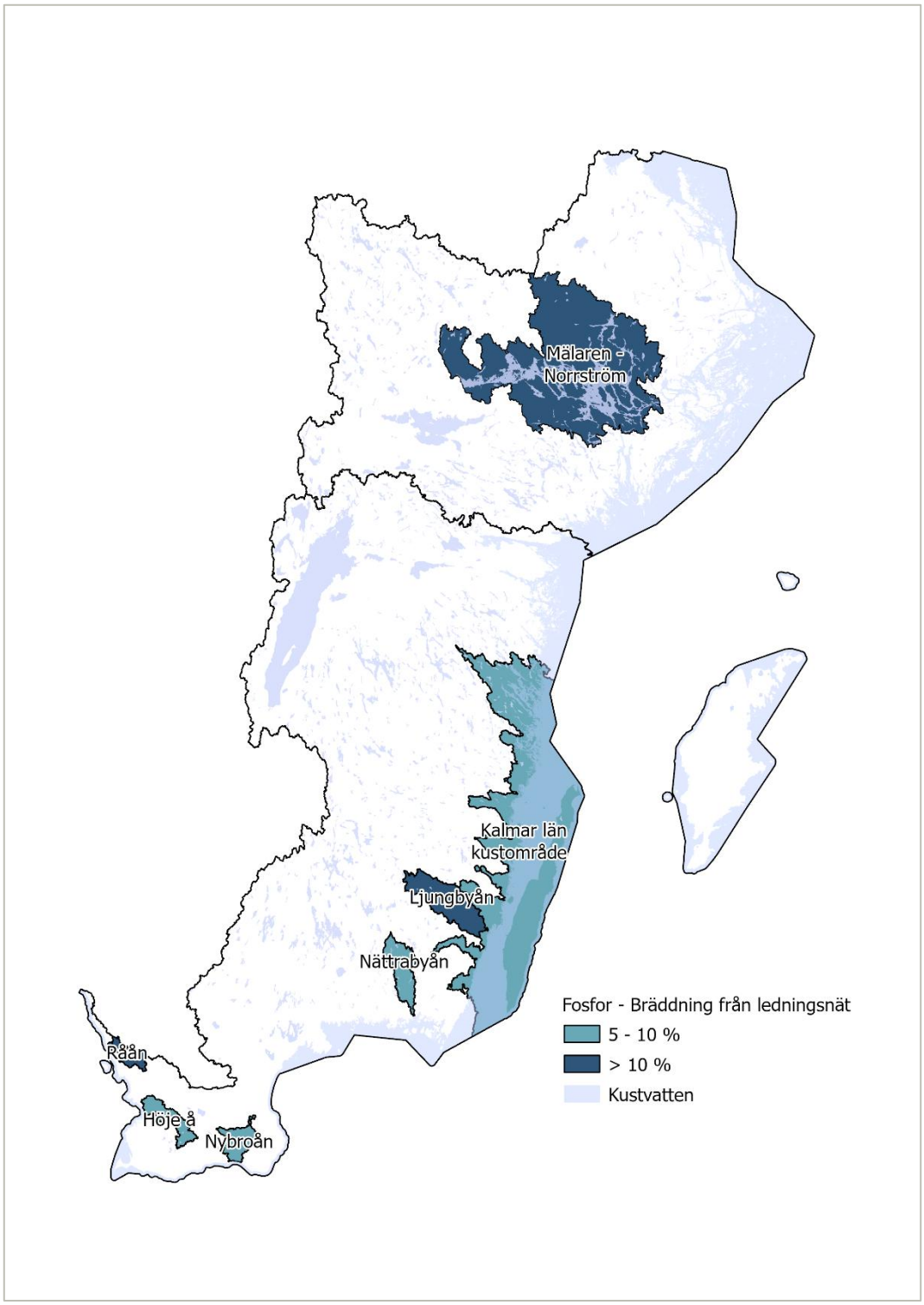
Karta 5. Åtgärdsbehov för fosfor från hästar, fördelat till BARO-områden. Kartan visar områden som tillsammans kan svara för 80 procent av det totala behovet från hästar inom respektive distrikt.

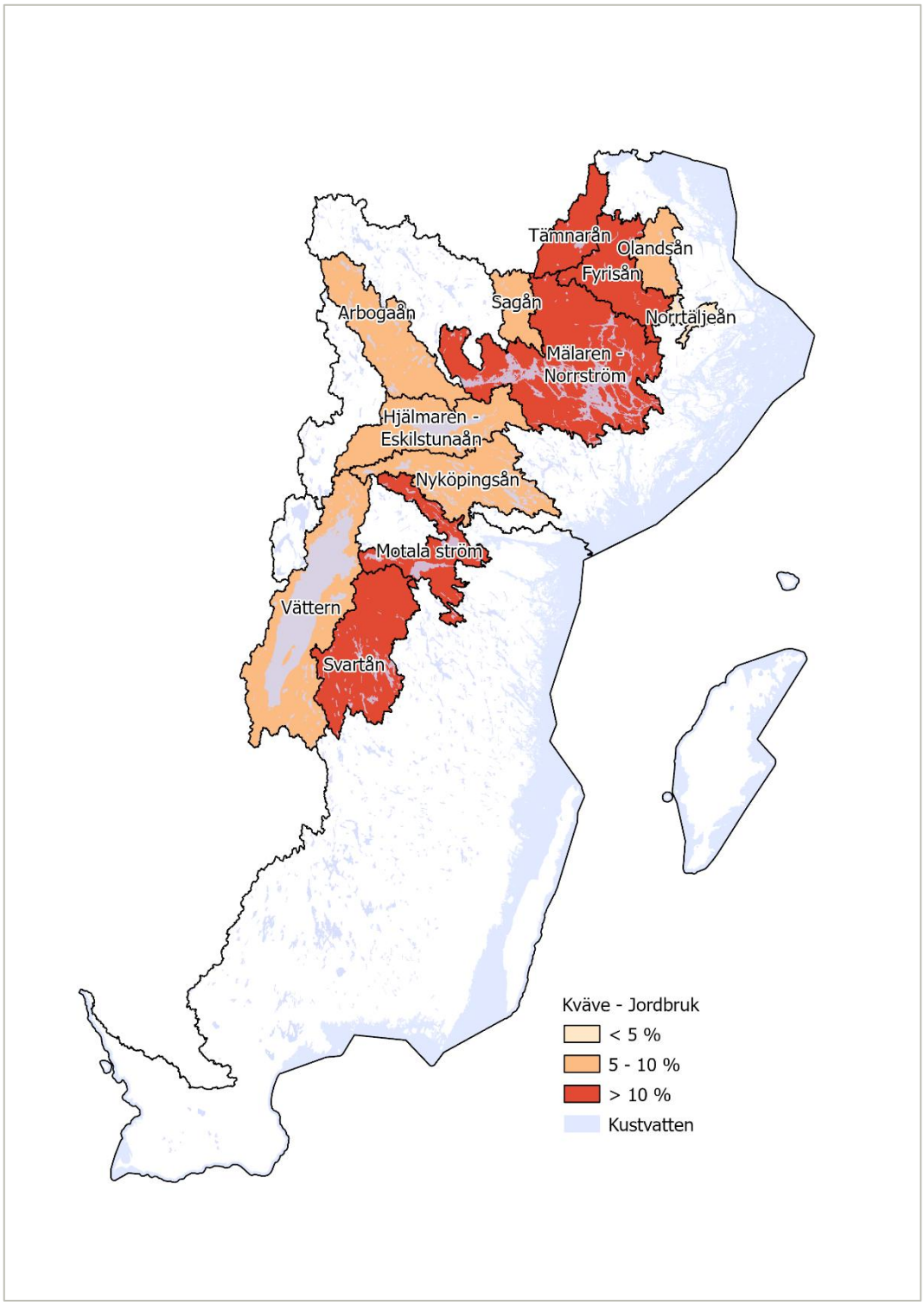
Karta 6. Åtgärdsbehov för fosfor från IED industri, fördelat till BARO-områden. Kartan visar områden som tillsammans kan svara för 80 procent av det totala behovet från IED industri inom respektive distrikt.

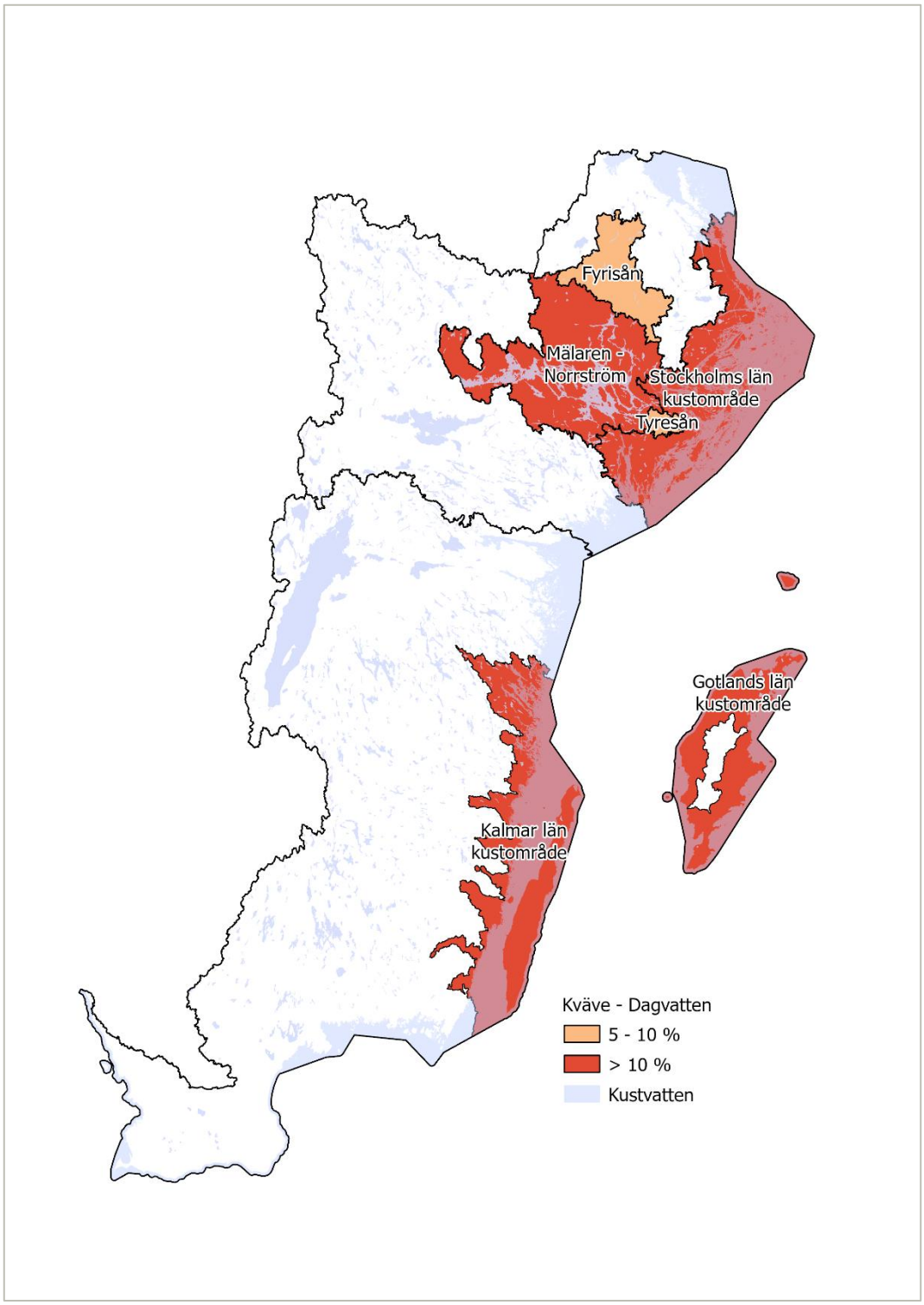
Karta 7. Åtgärdsbehov för fosfor från mindre avloppsreningsverk, fördelat till BARO-områden. Kartan visar områden som tillsammans kan svara för 80 procent av det totala behovet från mindre avloppsreningsverk inom respektive distrikt.

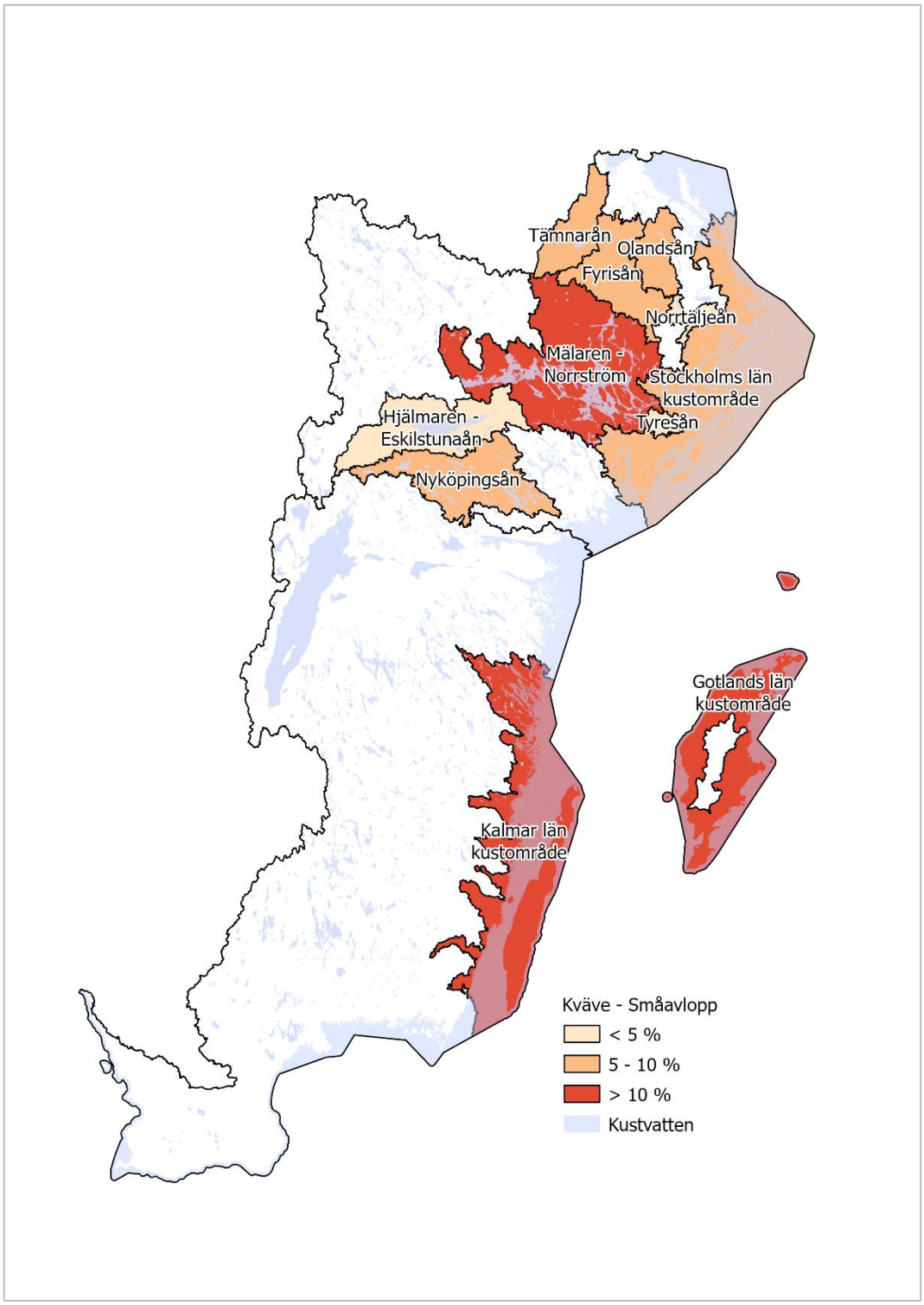
Karta 8. Åtgärdsbehov för fosfor från bräddning på ledningsnät, fördelat till BARO-områden. Kartan visar områden som tillsammans kan svara för 80 procent av det totala behovet från bräddning på ledningsnät inom respektive distrikt.

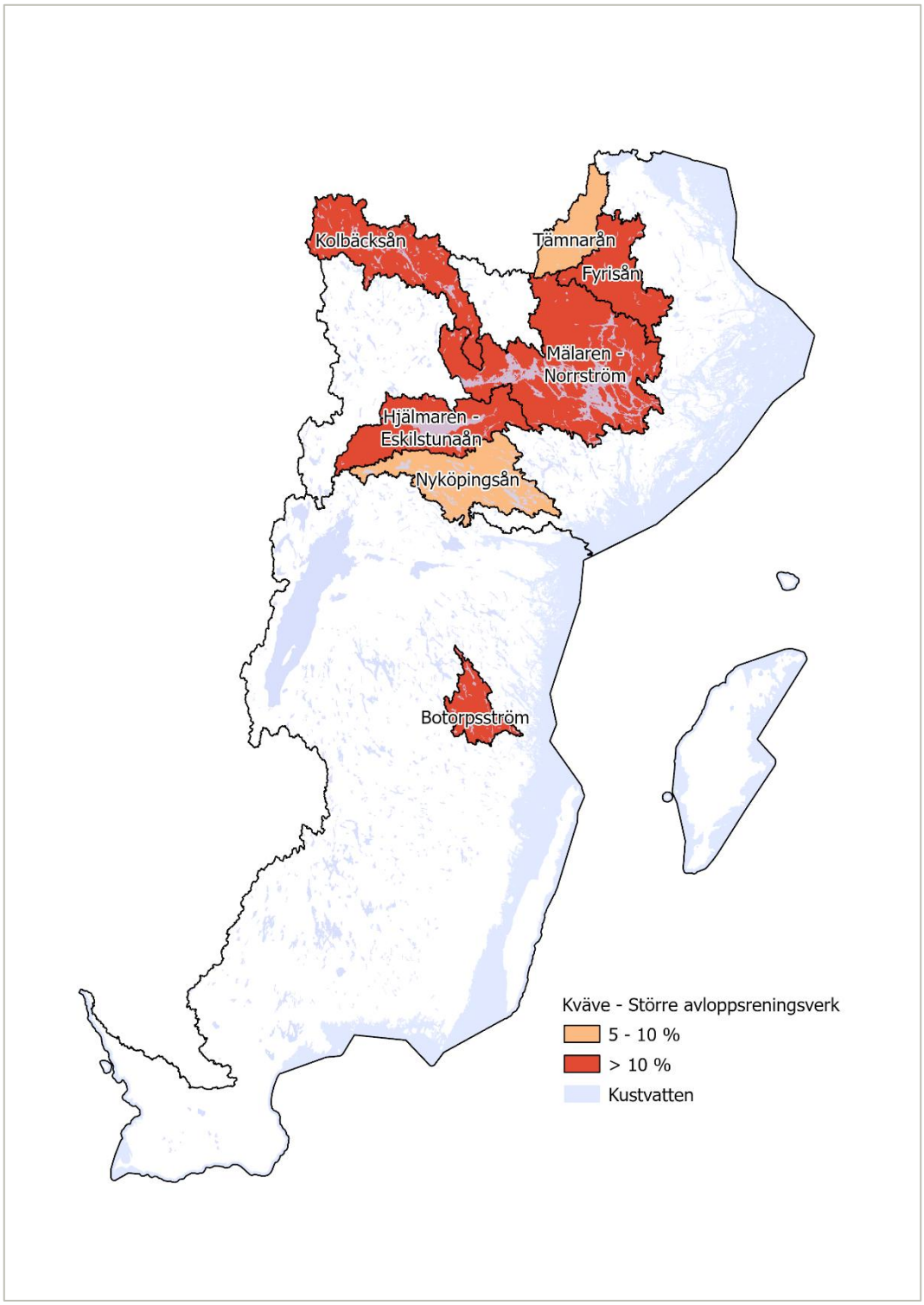
Karta 9. Åtgärdsbehov för kväve från jordbruk, fördelat till BARO-områden. Kartan visar områden som tillsammans kan svara för 80 procent av det totala behovet från jordbruk inom respektive distrikt.

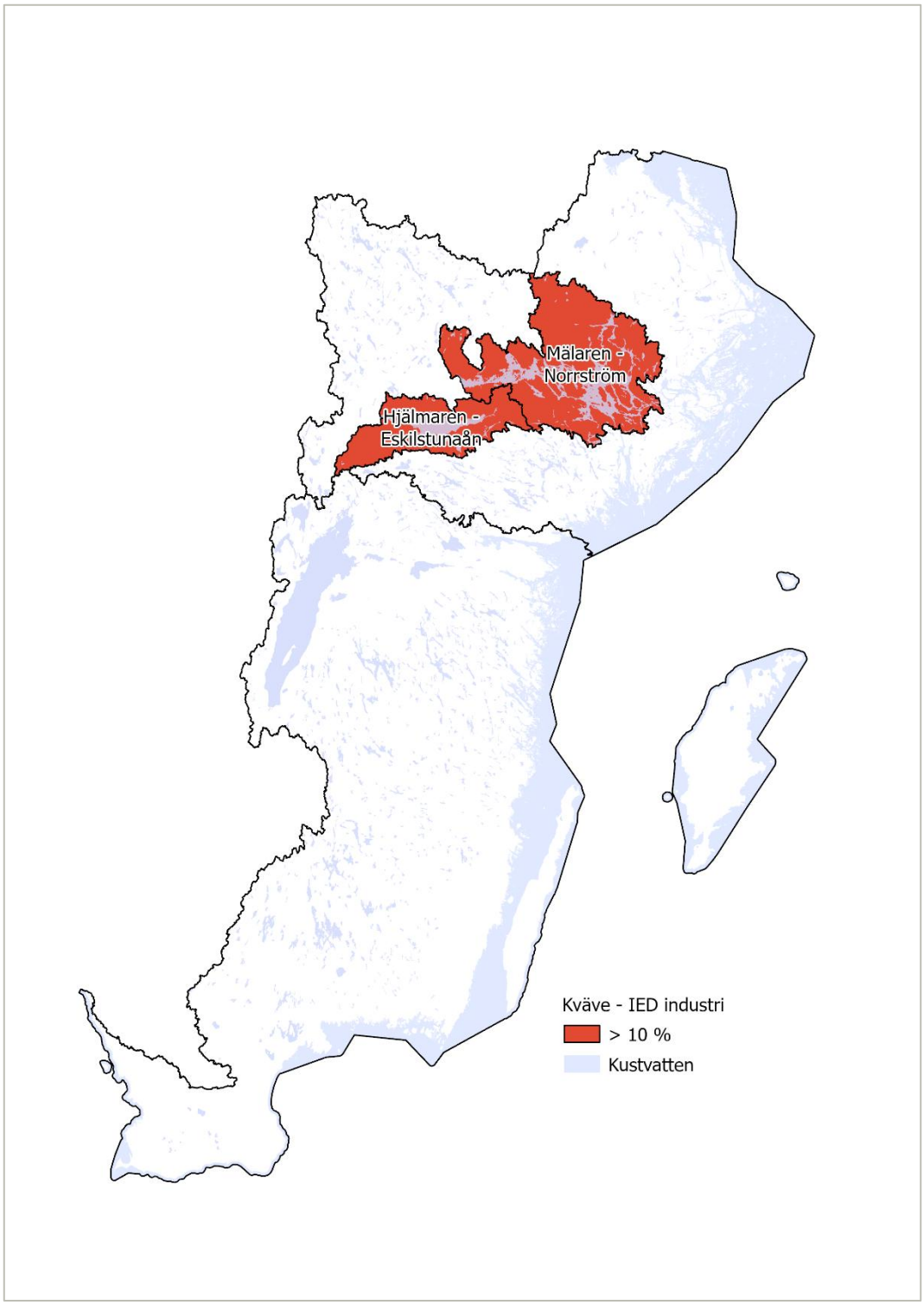
Karta 10. Åtgärdsbehov för kväve från dagvatten, fördelat till BARO-områden. Kartan visar områden som tillsammans kan svara för 80 procent av det totala behovet från dagvatten inom respektive distrikt.

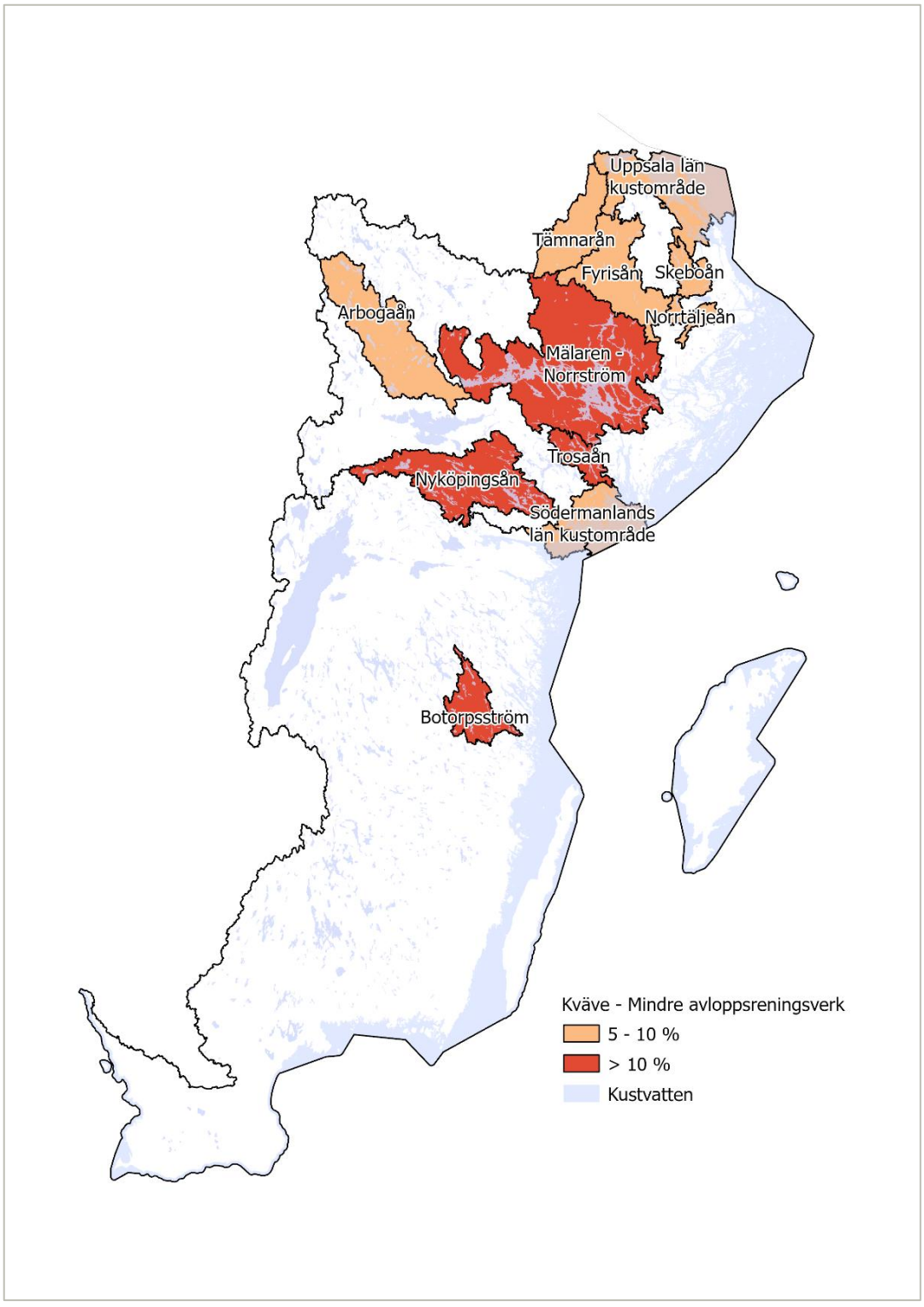
Karta 11. Åtgärdsbehov för kväve från små avlopp, fördelat till BARO-områden. Kartan visar områden som tillsammans kan svara för 80 procent av det totala behovet från små avlopp inom respektive distrikt.

Karta 13. Åtgärdsbehov för kväve från större avloppsreningsverk, fördelat till BARO-områden. Kartan visar områden som tillsammans kan svara för 80 procent av det totala behovet från större avloppsreningsverk inom respektive distrikt.

Karta 14. Åtgärdsbehov för kväve från IED industri, fördelat till BARO-områden. Kartan visar områden som tillsammans kan svara för 80 procent av det totala behovet från IED industri inom respektive distrikt.

Karta 15. Åtgärdsbehov för kväve från mindre avloppsreningsverk, fördelat till BARO-områden. Kartan visar områden som tillsammans kan svara för 80 procent av det totala behovet från mindre avloppsreningsverk inom respektive distrikt.

Bilaga 2 Kommuner som bedöms vara aktuella för vidare utredning

Kommuner i tabell 1 bedöms vara aktuella för vidare utredning och kan bli föremål för Delåtgärdsprogrammet genom åtgärd *DMÖ 4 - Planera och samordna arbetet med dagvatten* samt åtgärd *DMÖ 5 - Behovsutredning och tillsynsplanering för verksamheter med utsläpp av näringsämnen*, när de beslutas i december 2027.

Aktuella kommunerna täcker in cirka 80 % av åtgärdsbehoven för Norra Östersjöns kustvatten från respektive källa; små avlopp, miljöfarlig verksamhet (inkluderar större och mindre avloppsreningsverk, bräddning från ledningsnät och IED-industrier), jordbruk (inklusive hästar) och dagvatten.

Vattenmyndigheten har under augusti 2026 skickat ut en eller flera enkäter till dessa kommuner med frågor som berör kommunens verksamhet. När enkätundersökningen har avslutats kommer Vattenmyndigheten att informera de kommuner som bedöms vara aktuella för att omfattas av delåtgärdsprogrammet.

Tabell 1 Kommuner som bedöms vara aktuella för vidare utredning och kan bli föremål för åtgärder i Delåtgärdsprogrammet.

Kommun	Små avlopp	Miljöfarlig verksamhet	Jordbruk	Dagvatten
ARBOGA	X	X	X	
BOTKYRKA	X	X	X	X
DANDERYD	X		X	
EKERÖ	X	X	X	X
ENKÖPING	X	X	X	X
ESKILSTUNA	X	X	X	X
FAGERSTA		X		
FLEN	X	X	X	X
GNESTA	X	X	X	
HALLSBERG	X	X	X	X
HALLSTAHAMMAR	X	X	X	
HANINGE	X	X	X	X
HEBY	X	X	X	X
HUDDINGE	X		X	X
HÅBO	X	X	X	X
JÄRFÄLLA	X	X	X	
KATRINEHOLM	X	X	X	X
KNIVSTA	X	X	X	X
KUMLA	X	X	X	X
KUNGSÖR	X	X	X	X
LEKEBERG	X		X	
LIDINGÖ	X	X		X

Kommun	Små avlopp	Miljöfarlig verksamhet	Jordbruk	Dagvatten
LINDESBERG	X	X	X	
LJUSNARSBERG	X	X	X	
LUDVIKA		X	X	
NACKA	X	X	X	X
NORBERG		X		
NORRTÄLJE	X	X	X	X
NYKVARN	X	X	X	X
NYKÖPING	X	X	X	X
NYNÄSHAMN	X	X	X	X
SALA	X	X	X	
SALEM	X		X	
SIGTUNA	X		X	X
SKINNSKATTEBERG	X		X	
SMEDJEBACKEN		X	X	
SOLLENTUNA	X		X	X
SOLNA	X	X		
STOCKHOLM	X	X	X	X
STRÄNGNÄS	X	X	X	X
SUNDBYBERG	X	X		
SURAHAMMAR	X	X	X	
SÖDERTÄLJE	X	X	X	X
TROSA	X	X	X	
TYRESÖ	X		X	
TÄBY	X	X	X	X
UPPLANDS VÄSBY	X		X	
UPPLANDS-BRO	X	X	X	X
VALLENTUNA	X	X	X	X
VAXHOLM	X	X		X
VINGÅKER	X	X	X	X
VÄRMDÖ	X			X
VÄSTERÅS	X	X	X	X
ÄLVKARLEBY	X		X	
ÖREBRO	X	X	X	X
ÖSTERÅKER	X			
ÖSTHAMMAR	X	X	X	

Bilaga 3 – Verksamheter som har direktutsläpp till kustvattenförekomster med åtgärdsbehov

Tabellen nedan visar verksamheter som har direktutsläpp till kustvattenförekomster med åtgärdsbehov för fosfor och/eller kväve (markerat med x). Där uppgifter finns redovisas verksamheternas utgående halter (medelvärden 2019–2024) samt den lägsta halt som i dag är rent tekniskt genomförbar (generellt). Denna tekniska miniminivå ska inte förväxlas med ett slutgiltigt myndighetskrav (villkor). Ett slutgiltigt villkor fastställs först efter en rimlighetsavvägning där fler faktorer vägs in, vilket i princip innebär en högre villkorsnivå.

Distrikt	Län	Kommun	Anläggningsnamn	Kategori	Vattenförekomst ID	Vattenföreomst namn	Åtgärdsbehov fosfor	Åtgärdsbehov kväve	Utgående halt fosfor mg/l (2019-2024)	Lägsta möjliga utgående halt fosfor (mg/l)	Utgående halt kväve mg/l (2019-2024)	Lägsta möjliga utgående halt kväve (mg/l)
Norra Östersjön	Stockholms län	VAXHOLM	Kullöns avloppsreningsverk	Mindre avloppsreningsverk	WA22590357	Kodjupet		X				
Norra Östersjön	Stockholms län	NORRTÄLJE	FOGDÖ LAX	Fiskodling	WA11249942	Singöfjärden	X					

Södra Östersjön	Skåne län	HELSINGBORG	Scandinavian Silver Eel AB	Fiskodling	WA56689184	Helsingborgs hamnområde	X	
Norra Östersjön	Stockholms län	LIDINGÖ	KYTTINGETIPPEN	Industri	WA23043276	Stora Värtan		X
Norra Östersjön	Stockholms län	NORRTÄLJE	HALLSTA PAPPERSBRUK	Industri IED	WA79325467	Edeboviken	X	X
Norra Östersjön	Stockholms län	NYNÄSHAMN	NYNAS AB, Oljeraffinaderiet i Nynäsham	Industri IED	WA65773488	Mysingen		X
Södra Östersjön	Östergötlands län	NORRKÖPING	Bravikens Pappersbruk	Industri IED	WA90759820	Pampusfjärden	X	X
Södra Östersjön	Kalmar län	KALMAR	KLS Ugglarps AB	Industri IED	WA31129739	Västra sjön	X	
Södra Östersjön	Blekinge län	SÖLVESBORG	Dot AB	Industri IED	WA82521563	Sölvesborgsviken	X	
Södra Östersjön	Skåne län	KRISTIANSTAD	STORA ENSO PAPER AB	Industri IED	WA28621968	V Hanöbuktens kustvatten	X	
Södra Östersjön	Skåne län	HELSINGBORG	KEMIRA KEMI AB	Industri IED	WA56689184	Helsingborgs hamnområde	X	
Södra Östersjön	Skåne län	HELSINGBORG	ALUFLUOR AKTIEBOLAG	Industri IED	WA56689184	Helsingborgs hamnområde	X	
Södra Östersjön	Skåne län	HELSINGBORG	NSR återvinningsanläggning Hel	Industri IED	WA56689184	Helsingborgs hamnområde	X	
Södra Östersjön	Skåne län	SIMRISHAMN	Kiviks Musteri AB	Industri IED	WA28621968	V Hanöbuktens kustvatten	X	

Norra Östersjön	Stockholms län	BOTKYRKA	HIMMERFJÄRDSVERKET	Större avloppsreningsverk	WA55952587	Himmerfjärden	X		0,45	0,10	8,40	5
Norra Östersjön	Stockholms län	HANINGE	LUDVIGSBERG-MUSKÖ; AVL	Större avloppsreningsverk	WA65773488	Mysingen		X				
Norra Östersjön	Stockholms län	NACKA	HENRIKSDALS RENINGSVERK	Större avloppsreningsverk	WA79755821	Strömmen	X	X	0,23	0,10	8,28	5
Norra Östersjön	Stockholms län	STOCKHOLM	BROMMA RENINGSVERK	Större avloppsreningsverk	WA79755821	Strömmen	X	X	0,16	0,10	8,35	5
Norra Östersjön	Stockholms län	LIDINGÖ	KÄPPALAVERKET	Större avloppsreningsverk	WA17695227	Askrikefjärden		X	0,19	0,10	8,65	5
Norra Östersjön	Stockholms län	VAXHOLM	BLYNÄS, AVLOPPSANLÄGGNING	Större avloppsreningsverk	WA21593454	Norra Vaxholmsfjärden		X	0,24	0,10	36,92	5
Norra Östersjön	Stockholms län	NORRTÄLJE	LINDHOLMEN AVLOPPSANLÄGGNING	Större avloppsreningsverk	WA80370710	Norrtäljeviken	X	X	0,27	0,10	10,72	5
Norra Östersjön	Stockholms län	NORRTÄLJE	ÄLMSTA, AVLOPPSANLÄGGNING	Större avloppsreningsverk	WA75050568	Väddö kanal	X	X	0,20	0,10	17,47	5
Norra Östersjön	Stockholms län	NYNÄSHAMN	NYNÄSHAMN, AVLOPPSANLÄGGNING	Större avloppsreningsverk	WA65773488	Mysingen		X	0,07	0,10	8,05	5
Norra Östersjön	Stockholms län	NYNÄSHAMN	Marsta reningsverk	Större avloppsreningsverk	WA66246728	Fållnäsviken	X	X				
Norra Östersjön	Uppsala län	ÖSTHAMMAR	HARGSHAMNS AVLOPPSRENINGSVERK	Större avloppsreningsverk	WA29097594	Hargsviken	X	X				
Norra Östersjön	Uppsala län	ÖSTHAMMAR	ÖSTHAMMARS AVLOPPSRENINGSVERK	Större avloppsreningsverk	WA36978504	Östhammarsfjärden	X	X	0,12	0,10	28,93	5
Norra Östersjön	Södermanlands län	NYKÖPING	Nyköpings Avloppsreningsverk	Större avloppsreningsverk	WA88676813	Mellanfjärden	X	X	0,20	0,10	10,55	5

Södra Östersjön	Kalmar län	MÖNSTERÅS	MÖNSTERÅS ARV, NYNÄS	Större avloppsreningsverk	WA80209500	Mönsteråsområdet	X	X	0,18	0,10	11,74	5
Södra Östersjön	Kalmar län	VÄSTERVIK	VÄSTERVIK ARV, Lucerna	Större avloppsreningsverk	WA42112790	Skeppsbrofjärden	X		0,17	0,10	8,72	5
Södra Östersjön	Kalmar län	VÄSTERVIK	VÄSTRUM ARV	Större avloppsreningsverk	WA27166226	Västrumsfjärden	X	X				
Södra Östersjön	Kalmar län	VÄSTERVIK	GAMLEBY ARV	Större avloppsreningsverk	WA32903415	Inre Gamlebyviken		X	0,15	0,10	4,15	5
Södra Östersjön	Kalmar län	BORGHOLM	BÖDA ARV	Större avloppsreningsverk	WA43220560	N Ölands kustvatten	X		0,17	0,10	5,58	5
Södra Östersjön	Gotlands län	GOTLAND	Slite avloppsreningsverk	Större avloppsreningsverk	WA82449370	Ö Gotlands M kustvatten	X		0,12	0,10	31,35	5
Södra Östersjön	Gotlands län	GOTLAND	BURGSVIK	Större avloppsreningsverk	WA73420264	Burgsviken	X					
Södra Östersjön	Gotlands län	GOTLAND	KATTHAMMARSVIK	Större avloppsreningsverk	WA82449370	Ö Gotlands M kustvatten	X					
Södra Östersjön	Gotlands län	GOTLAND	RONEHAMN	Större avloppsreningsverk	WA52402997	Gansviken	X					
Södra Östersjön	Blekinge län	SÖLVESBORG	Sölvesborgs avloppsreningsverk	Större avloppsreningsverk	WA82521563	Sölvesborgsviken	X		0,09	0,10	7,50	5
Södra Östersjön	Skåne län	KRISTIANSTAD	Bromölla avloppsreningsverk	Större avloppsreningsverk	WA28621968	V Hanöbuktens kustvatten	X		0,10	0,10	27,83	5
Södra Östersjön	Skåne län	MALMÖ	Sjölunda Avloppsreningsverk	Större avloppsreningsverk	WA69656963	Lommabuktens kustvatten	X		0,38	0,10	12,67	5
Södra Östersjön	Skåne län	HELSINGBORG	Öresundsverket, AVR	Större avloppsreningsverk	WA36227154	Helsingborgs kustvatten	X		0,47	0,10	7,71	5

Södra Östersjön	Skåne län	HÖGANÄS	Höganäs avloppsreningsverk	Större avloppsreningsverk	WA36266817	N Öresunds kustvatten	X	0,28	0,10	7,51	5
Södra Östersjön	Skåne län	YSTAD	Ystads avloppsreningsverk	Större avloppsreningsverk	WA86165154	Ö Sydkustens kustvatten	X	0,23	0,10	6,70	5
Södra Östersjön	Skåne län	YSTAD	KÅSEBERGA	Större avloppsreningsverk	WA86165154	Ö Sydkustens kustvatten	X				
Södra Östersjön	Skåne län	TRELLEBORG	Smygehamns avloppsreningsverk	Större avloppsreningsverk	WA86165154	Ö Sydkustens kustvatten	X	0,22	0,10	12,76	5
Södra Östersjön	Skåne län	TRELLEBORG	Trelleborgs avloppsreningsverk	Större avloppsreningsverk	WA96619567	V Sydkustens kustvatten	X	0,22	0,10	9,57	5
Södra Östersjön	Skåne län	SIMRISHAMN	Kiviks avloppsreningsverk	Större avloppsreningsverk	WA28621968	V Hanöbuktens kustvatten	X	0,25	0,10	15,47	5

Bilaga 4 – Större avloppsreningsverk i Norra Östersjöns vattendistrikt som berörs av åtgärd DMÖ 3 och DMÖ 4

Tabell 1. Större avloppsreningsverk i Norra Östersjöns vattendistrikt som prioriterats för åtgärder enligt DMÖ 3 och DMÖ 4. Åtgärderna riktar sig till respektive tillsynsmyndighet. Urvalet baseras på att reningsverken träffas av en eller flera av följande kriterier: 1. överskidande av villkor för fosfor och/eller kväve, 2. tillståndsgiven utsläppshalt större än 0,20 mg P/l respektive 8-10 mg N/l beroende på antal PE samt 3. utgående halt överstiger 0,20 mg P/l respektive 8-10 mg N/l.

Anläggningsnummer	Anläggningsnamn	Vatten ID	Åtgärdsbehov	Åtgärdsbehov kväve	Åtgärdsbehov fosfor	Antal kontroller	Överskridande P	Överskridande N	mg P/l ut (medel-median 2019-2024)	Tillståndsgiven halt P	mg N/l ut (medel-median 2019-2024)	Tillståndsgiven halt N	Tillsynsmyndighet
0127-50-001	HIMMERFJÄRDSVERKET	WA55952587	1	1	0	4	Ja	Ja	0,45	0,40	8	8	Botkyrka kommun
1864-50-003	Bångbro Avloppsreningsverk	WA49891909	1	0	1	1	Nej	e.t.	0,09	0,30	8	e.t.	Bygg och miljönämnden Ljusnarsberg
1885-50-003	Frövi avloppsreningsverk	WA27686203	1	0	1	3	Ja	e.t.	0,20	0,30	15	e.t.	Bygg och miljönämnden Lindesberg
1885-50-005	Lindesbergs avloppsreningsverk	WA99249873	1	0	1	2	Nej	e.t.	0,10	0,30	18	e.t.	Bygg och miljönämnden Lindesberg
0381-50-015	ENKÖPINGS AVLOPPSRENINGSVERK	WA63930917	1	1	1	2	Nej	e.t.	0,16	0,30	28	e.t.	Enköpings kommun
0381-50-095	ÖRSUNDSBRO AVRENINGSVERK	WA33501891	1	1	1	4	Ja	e.t.	0,68	0,30	22	e.t.	Enköpings kommun
0484-050-003	Eskilstuna Avloppsreningsverk	WA35637530	1	1	0	2	Nej	Ja	0,10	0,20	11	10	Eskilstuna kommun
0331-50-001	Heby Avloppsreningsverk	WA47785614	1	1	1	2	Nej	e.t.	0,16	0,30	24	e.t.	Heby kommun
0331-50-004	Östervåla Avloppsreningsverk	WA14314128	1	1	1	2	Nej	e.t.	0,14	0,50	12	e.t.	Heby kommun
0305-50-005	Bålsta Avloppsreningsverk	WA89970645	1	1	0	2	Ja	Nej	0,15	0,20	9	15	Håbo kommun
0305-50-010	Skoklosters Avloppsreningsverk	WA50807259	1	1	1	2	Nej	e.t.	0,12	0,30	22	e.t.	Håbo kommun
0483-050-004	Katrineholms Avloppsreningsverk	WA34269049	1	1	0	2	Nej	Nej	0,11	0,20	11	15	Katrineholms kommun Miljö

0330-50-040	Knivsta avloppsreningsverk	WA97220668	1	1	1	2	Nej	e.t.	0,16	0,30	26	e.t.	Knivsta kommun
1983-50-001	Norsa avloppsreningsverk	WA33882015	1	1	1	3	Nej	Nej	0,23	0,30	9	15	Köpings kommun
2085-50-001	GÅRLÅNGENS ARV	WA21159907	1	1	1	3	Nej	e.t.	0,29	0,35	26	e.t.	Ludvika kommun
2085-50-002	GONÄS ARV	WA29278245	1	1	1	4	Ja	e.t.	0,72	0,30	20	e.t.	Ludvika kommun
0125-50-001	EKEBYHOV, AVLOPPSANLÄGGNING	WA96064999	1	1	0	3	Ja	Nej	0,17	0,20	11	15	Länsstyrelsen i Stockholms län
0186-50-001	KÄPPALAVERKET	WA17695227	1	0	1	4	Nej	Nej	0,19	0,30	9	10	Länsstyrelsen i Stockholms län
0188-50-012	LINDHOLMEN AVLOPPSANLÄGGNING	WA80370710	1	1	1	4	Nej	Nej	0,27	0,30	11	15	Länsstyrelsen i Stockholms län
0188-50-020	ÄLMSTA, AVLOPPSANLÄGGNING	WA75050568	1	1	1	4	Ja	e.t.	0,20	0,50	17	e.t.	Länsstyrelsen i Stockholms län
0428-050-003	Vingåkers avloppsreningsverk	WA80377880	1	1	0	3	Ja	e.t.	0,19	0,30	21	e.t.	Länsstyrelsen i Södermanlands län
0461-050-004	Gnesta Avloppsreningsverk	WA45127982	1	0	1	4	Ja	e.t.	0,38	0,30	25	e.t.	Länsstyrelsen i Södermanlands län
0482-050-002	Flens avloppsreningsverk	WA65276575	1	1	0	2	Nej	e.t.	0,12	0,30	19	e.t.	Länsstyrelsen i Södermanlands län
0488-050-018	Vagnhärads Avloppsreningsverk	WA24889316	1	0	1	6	Ja	Ja	0,28	0,30	21	15	Länsstyrelsen i Södermanlands län
0480-050-008	Nyköpings Avloppsreningsverk	WA88676813	1	1	1	3	Ja	Nej	0,20	0,20	11	15	Länsstyrelsen i Södermanlands län
1907-50-001	Haga Avloppsreningsverk Surahammar	WA13095206	1	1	1	2	Nej	e.t.	0,18	0,30	18	e.t.	Länsstyrelsen i Västmanlands län
1960-50-001	Kungsörs avloppsreningsverk	WA54241959	1	1	1	2	Nej	e.t.	0,18	0,35	22	e.t.	Länsstyrelsen i Västmanlands län
1961-50-001	Mölntorp Avloppsreningsverk	WA65627249	1	1	1	6	Ja	Ja	0,20	0,25	14	15	Länsstyrelsen i Västmanlands län
1980-50-001	Kungsängens reningsverk	WA60349805	1	1	1	2	Nej	Nej	0,14	0,20	13	15	Länsstyrelsen i Västmanlands län
1980-50-002	Skultuna reningsverk	WA60423904	1	1	1	2	Ja	e.t.	0,13	0,20	18	e.t.	Länsstyrelsen i Västmanlands län
1981-50-001	Sala avloppsreningsverk	WA37354047	1	0	1	4	Nej	Nej	0,23	0,30	10	15	Länsstyrelsen i Västmanlands län
1984-50-001	Arboga avloppsreningsverk	WA36789637	1	0	1	5	Ja	Nej	0,28	0,30	12	15	Länsstyrelsen i Västmanlands län
1861-50-002	Hallsbergs avloppsreningsverk	WA55767143	1	1	0	2	Nej	e.t.	0,11	0,30	20	e.t.	Länsstyrelsen i Örebro län
1881-50-004	Kumla avloppsreningsverk	WA11979240	1	1	0	6	Ja	Ja	0,29	0,30	27	12	Länsstyrelsen i Örebro län
0480-050-014	Stigtomta Avloppsreningsverk	WA33864913	1	1	0	4	Ja	e.t.	0,27	0,30	37	e.t.	Nyköpings kommun
2061-50-001	BYLANDETS ARV	WA45884689	1	1	1	3	Nej	e.t.	0,24	0,40	21	e.t.	Smedjebackens kommun
0180-50-002	HENRIKSDALS RENINGSVERK	WA79755821	1	1	1	2	Nej	Nej	0,23	0,30	8	10	Stockholms kommun
0180-50-004	BROMMA RENINGSVERK	WA79755821	1	1	1	1	Nej	Nej	0,16	0,30	8	10	Stockholms kommun
0486-050-005	Mariefreds Avloppsreningsverk	WA53711384	1	1	1	4	Ja	e.t.	0,23	0,30	31	e.t.	Strängnäs kommun
0486-050-008	Strängnäs Avloppsreningsverk	WA72858454	1	1	1	5	Ja	Ja	0,23	0,20	15	15	Strängnäs kommun
0187-50-001	BLYNÄS, AVLOPPSANLÄGGNING	WA21593454	1	0	1	3	Nej	e.t.	0,24	0,30	37	e.t.	Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddsnämnd
0360-50-080	Tierps Avloppsreningsverk	WA63172065	1	1	1	4	Ja	e.t.	0,33	0,30	15	e.t.	Tierps kommun

0380-50-005	Björklinge Avloppsreningsverk	WA50364296	1	1	1	2	Nej	e.t.	0,12	0,30	32	e.t.	Uppsala kommun
0380-50-075	Storvreta Avloppsreningsverk	WA21318508	1	1	1	2	Nej	e.t.	0,13	0,50	34	e.t.	Uppsala kommun
0380-50-080	Uppsala Avloppsreningsverk	WA93715408	1	1	1	2	Nej	Ja	0,13	0,25	10	10	Uppsala kommun
1962-50-001	Persbo avloppsreningsverk	WA70686598	1	1	1	4	Ja	e.t.	0,24	0,50	13	e.t.	Västmanland-Dalarna miljö- och byggnadsnämnd
1982-50-001	Fagersta avloppsreningsverk	WA42838985	1	1	1	3	Nej	e.t.	0,26	0,50	18	0	Västmanland-Dalarna miljö- och byggnadsnämnd
1880-50-018	Odensbackens Avloppsverk	WA63799214	1	1	0	3	Nej	e.t.	0,30	0,50	24	e.t.	Örebro kommun
0382-50-097	ÖSTERBYBRUKS AVLOPPSRENINGSVRK	WA20274498	1	1	1	4	Ja	e.t.	0,28	0,30	13	e.t.	Östhammars kommun
0382-50-096	ÖSTHAMMARS AVLOPPSRENINGSVERK	WA36978504	1	1	1	2	Ja	e.t.	0,12	0,20	29	e.t.	Östhammars kommun

Bilaga 5 - Tillsynskategorier som omfattas av kriterierna

U-jordbruk
Jordbruksverksamheter som inte är anmälnings- eller tillståndspliktiga enligt miljöprövningsförordningen men som kan bidra till näringsbelastning till vatten, exempelvis

- Djurhållande verksamheter med upp till 100 djurenheter av nötkreatur, gris eller fjäderfä eller hästgårdar
- Växtodlingsverksamheter med spridning av stallgödsel, mineralgödsel eller slam t.ex. växtodlingsgårdar utan djur, växthus, bär- och trädgårdsodlingar
- Mindre vattenbruksverksamheter, t.ex. fisk- och kräftodling, med förbrukning av upp till 1,5 ton foder per kalenderår

Miljöfarlig verksamhet
Avloppsreningsverk, alla kategorier, inklusive de som inte är tillstånds- eller anmälningspliktiga*

Kommunala spillvattenanläggningar, exempelvis pumpstationer, bräddpunkter, överföringsledningar, kombinerade ledningssystem samt delar av spillvattennät där utsläpp, bräddning eller felkopplingar kan påverka recipient eller vattenförekomst.

IED-verksamheter*
Mindre miljöfarliga verksamheter utan anmälnings- eller tillståndsplikt där verksamheten kan bidra till utsläpp av näringsämnen via processvatten, spolvatten eller dagvatten. Exempel är livsmedels- och dryckesverksamheter, tvätterier, verkstäder, återvinnings- och avfallsverksamheter (inkl. kompostering) samt mindre energianläggningar med vattenrelaterade processer.

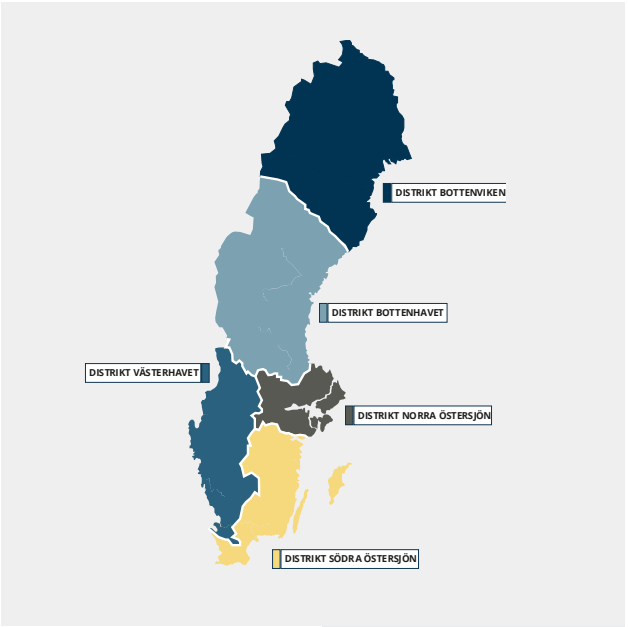
*Verksamheter som kommunen har tillsyn på

Dagvatten
Kommunala dagvattenanläggningar och dagvattennät, exempelvis dagvattendammar, fördröjningsmagasin, ledningar, brunnar och utlopp till recipient.

Hårdgjorda ytor i tätortsmiljö, exempelvis parkeringsytor, gator, vägar samt torg och centrummiljöer.

Exploaterings- och nybyggnadsområden där markarbeten kan orsaka erosion och transport av fosforbundet sediment.

Små avlopp
Enskilda och gemensamma avloppsanläggningar upp till 200 personekvivalenter (pe) för behandling av hushållsspillvatten, exempelvis slamavskiljare, infiltrationsanläggningar, markbäddar, minireningsverk och samfällighetsanläggningar.

VATTENMYNDIGHETEN
Norra Östersjön

Länsstyrelsen
Västmanlands län